

Kiinteistöpalvelualan työsuojeluopas

Kiinteistöpalvelualan työsuojeluopas

Julkaisija: Työturvallisuuskeskus TTK,
palveluryhmä ja kuntaryhmä

Teksti: Matti Santalahti, Näkemys Osakeyhtiö

Jukka Mäkeläinen, Työturvallisuuskeskus TTK

Juha Hämäläinen, Työturvallisuuskeskus TTK

Aulikki Penttinen, Työturvallisuuskeskus TTK

Toimittanut: Aulikki Penttinen

Taitto: Innocorp Oy

Paino: Paintek Pihlajamäki Oy

5. korjattu painos 2016

ISBN 978-951-810-605-3 (nid.)

ISBN 978-951-810-606-0 (pdf)

Tuotenumero 27032

Johdanto

Työpaikan sujuvaan ja tulokselliseen toimintaan tarvitaan kaikkien panosta. Tuloksellista työskentelyä edistävät itse kunkin ammattitaito, työyhteisön hyvä ilmapiiri ja sisäinen yhteistoiminta sekä työolosuhteiden ja henkilöstön huomioon ottaminen. Tulokselliseen työskentelyyn kuuluu myös toiminnan häiriöttömyys. Työtapaturmat, sairauspoissaolot tai työttytymättömyys lisäävät yleensä työn järjestelyjä ja kustannuksia. Työtapaturmien ja sairauspoissaolojen vähentämiseen ja työttytävyyden lisäämiseen panostaminen tukevat henkilöstön työkykyä ja antavat mahdollisuuden myös kustannussäästöihin. Työyhteisöön, henkilöstöön ja työturvallisuuteen liittyviä tunnuslukuja kannattaa seurata, ja niitä voidaan liittää myös henkilöstöraporttiin ja -tilinpäätöksiin.

Kiinteistöpalveluala käsittää rakennetun kiinteistön koko elinkaaren kattavat kiinteistön hoito- ja ylläpito-palvelut sekä toimitila- ja käyttäjäpalvelut. Kiinteistöpalveluja ovat muun muassa kiinteistöhuolto, puhdistus- ja siivouspalvelut, tekniset palvelut, energiahallintapalvelut, jätehuolto sekä erilaiset toimitila- ja käyttäjäpalvelut, kuten esimerkiksi turva-, posti-, puhelin- ja aula-palvelut. Kiinteistöpalvelualan monimuotoistuminen jatkuu, mikä lisää edelleen uudentyyppisten palvelujen tarvetta. Kiinteistöpalvelualan työpaikoilla turvallisuuden kokonaishallinta toteutuu eri tehtävissä olevien yhteistyönä. Päälliköillä ja esimiehillä turvallisuusajattelu tarkoittaa muun muassa työsuojelun sisällyttämistä päätöksentekoon ja ohjeistukseen yhteisistä toimintatavoista. Työntekijöillä työsuojeluosaaminen tarkoittaa turvallisia ja terveellisiä työtapoja. Työntekijän ammattitaitoa tuetaan opastuksella ja ohjauksella. Turvallisuuden hallinta kytkeytyy siten työpaikan toiminta- ja laatu järjestelmiin.

Työturvallisuuslaki korostaa työpaikan eri organisaatiotasojen aktiivista otetta työsuojelun toteutuksessa

ja suunnitelmallisen työsuojelutoiminnan merkitystä. Laissa on velvoitteita niin työnantajalle kuin työntekijällekin. Velvoitteet koskevat myös yhteisellä työpaikalla työskentelyä ja vuokratyövoiman käyttöä.

Kokonaishallinnan periaatteeseen kuuluu työn ja työolojen vaara- ja haittatekijöiden selvittäminen ja tunnistaminen. Vaarat tulee arvioida, ja työnantajalla tulee olla suunnitelma niiden poistamiseksi ja vähentämiseksi. Suunnitelmallinen ja kokonaisvaltainen työsuojelu liittyy kiinteästi jatkuvan parantamisen periaatteeseen.

Kiinteistöpalvelualan työsuojeluoppaan tarkoituksena on tukea työpaikan työsuojelun toteutusta ja työsuojelun yhteistoimintaorganisaation ja -henkilöiden toimintaa. Opas jakautuu kolmeen peruslukuun, joissa käsitellään työsuojelutoimintaa työpaikalla, työn ja työympäristön hallintaa sekä turvallista työpaikkaa. Työsuojeluoppaassa on perustietoa lainsäädännöstä, työsuojelutoiminnasta, alan työn ja työolojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Tietojen antamisen lisäksi oppaan toivotaan herättävän kysymyksiä ja keskustelua työpaikalla.

Kiinteistöpalvelualan oppaassa paneudutaan erityisesti kiinteistönhoito- ja siivoustyöhön yleisellä tasolla. Opasta voidaan myös hyödyntää toimialan muissa työtehtävissä. Isännöinti- tai toimistotyötä ei käsitellä erikseen. Toimistotyön osalta ehdotamme tutustumista alan aineistoon, esimerkiksi Työturvallisuuskeskuksen Työsuojelu ja työhyvinvointi asiantuntija- ja toimistotyössä -julkaisuun.

Opas soveltuu kiinteistöpalvelualan johdolle, päälliköille, esimiehille, henkilöstön kehittäjille ja kouluttajille, työnopastajille, työterveys-, työsuojelu- ja yhteistoimintahenkilöille sekä alan oppilaitoksille.

Kiitämme alan työpaikkojen edustajia käytännön esimerkeistä, kysymyksistä ja kommentista.

Sisältö

Työsuojelutoiminta työpaikalla	7	Tapaturmien torjunta ja ennaltaehkäisy	24
Työturvallisuuslaki	8	Yleinen työturvallisuus.....	24
Työnantajan huolehtimisvelvoite.....	8	Turvallisuus erityistä vaaraa aiheuttavissa töissä.....	25
Työturvallisuus yhteisellä työpaikalla.....	9	Terveysvaarat ja niiden torjunta	30
Työpaikkojen yhteisten vaarojen torjunta.....	10	Fysikaaliset terveysvaarat.....	30
Vuokratyövoimaa käyttävän työturvallisuusvelvoitteet...10		Kemialliset vaarat.....	31
Työsuojeluvastuu	11	Biologiset vaarat.....	33
Työnantajan vastuu.....	11	Henkilönsuojaimet	34
Työntekijän velvollisuudet.....	12	Henkilönsuojainten tarpeen arviointi.....	34
Tiimimäinen toimintatapa.....	12	Henkilönsuojainten valinta.....	34
Nuorta työntekijää koskevat säädökset	13	Työhyvinvoinnin kokonaisuus	36
Työsuojelun toimintaohjelma ja vaara- ja haittatekijöiden selvittäminen ja arviointi	14	Fyysinen kuormittuminen.....	36
Työsuojelun yhteistoiminta työpaikalla	15	Henkinen kuormittuminen.....	37
Työsuojelutoimikunta.....	15	Turvallinen työpaikka	39
Työsuojelupäällikkö.....	16	Perusasiat kunnossa.....	39
Työsuojeluvastuu.....	16	Työturvallisuus- ja työterveyshuoltoasioiden hallinta.....	39
Varavastuu.....	17	Työturvallisuuden jatkuva parantaminen	40
Työsuojeluasiamies.....	17	Henkilöstön turvallisuusosaamisen varmistaminen.....	40
Työterveyshuolto	18	Tiedon jakaminen.....	41
Työsuojelun valvonta	19	Yhteinen työturvallisuuden parantaminen.....	42
Työn ja työympäristön hallinta	20	Liitteet	44
Työtapaturmavaarat ja terveyshaitat	21	Työsuojelun asiantuntijatahoja.....	44
Kiinteistöpalvelualan riskien arviointi ja hallinta.....	21	Esimerkkiluettelo nuorille työntekijöille	
Nolla tapaturmaa -ajattelu ja työtapaturmien tutkiminen.....	23	vaarallisista töistä.....	45

Työsuojelutoiminta työpaikalla

Työsuojelu on osa työpaikan toimintoja ja jokaisen työtehtäviä.

Työsuojelua toteutetaan käytännössä työpaikan linjaorganisaation eri yksiköissä. Yksiköt ovat velvollisia huolehtimaan muun muassa työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä, työolosuhteista, kone- ja laiteturvallisuudesta, ohjeistuksesta ja opastuksesta sekä työsuojelunäkökohtien huomioon ottamisesta suunnittelussa.

Työsuojelulainsäädäntö määrittelee työturvallisuuden vähimmäisvaatimukset ja työsuojelun yhteistoiminnan puitteet. Keskeinen säädös on työturvallisuuslaki, ja sitä täydennetään ja täsmennetään asetuksilla. Lisäksi on huomioitava myös kemikaalisäädökset ja sähköturvallisuusmääräykset. Työaikalaki sisältää työaika-suojelun periaatteet. Laki edellyttää, että työnantaja

kirjaa työaikakirjanpitoon kaikki tehdyt työtunnit, ylityötunnit ja niistä maksetut korvaukset työntekijöittäin. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (työsuojelun valvontalaki, 44/2006) määrittelee työsuojelun viranomaisvalvonnan ja työsuojelun yhteistoimintamenettelyn työpaikalla. Työterveyshuoltolaki sisältää muun muassa työnantajan velvoitteet työterveyshuoltoa koskevissa asioissa. Työsuojeluviranomaiset valvovat työsuojelulainsäädännön noudattamista.

Työmarkkinajärjestöjen sopimuksissa on työsuojelun yhteistoiminnan organisointiin ja tehtäviin liittyviä velvoitteita.

Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslaissa (738/2002) määritellään eri osapuolten velvollisuuksia työsuojelun toteuttamisessa ja laissa asetetaan yleisellä tasolla vaatimukset työlle ja työolosuhteille. Lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita jatkuvasti työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä työtatapaturmien, ammattitautien ja muiden työstä ja työympäristöstä johtuvien työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittojen ehkäisy.

Työturvallisuuslain mukaan työsuojelutoimintaa tulee työpaikalla toteuttaa kokonaisvaltaisesti ja suunnitelmallisesti organisaation kaikilla tasoilla. Lakiin sisältyvä turvallisuuden hallinnan näkökulma velvoittaa kaikkia, ylimmästä johdosta työntekijään. Työ, työolosuhteet ja työympäristö tulee ottaa huomioon myös turvallisuuden ja terveellisyyskannalta. Turvallisuuden kokonaisvaltainen hallinta edellyttää työn ja työolojen vaara- ja haittatekijöiden selvittämistä sekä niiden poistamisen tai vähentämisen suunnittelua.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan ja työntekijöiden on yhteistoiminnassa ylläpidettävä ja parannettava työturvallisuutta työpaikalla. Linjaorganisaatiolla on vastuu työpaikan turvallisuudesta, ja työsuojelutoimijat toimivat organisaation työsuojeluasiantuntijoina.

Työturvallisuuslaki ja sen nojalla annetut työpaikkaa koskevat säännökset on pidettävä työntekijöiden nähtävänä työpaikalla.

Työnantajan huolehtimisvelvoite

Työnantajalla on velvollisuus huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työnantajan on otettava huomioon työ, työolosuhteet ja työympäristö sekä työntekijän henkilökohtaiset edellytykset selviytyä tehtävistään. Huolehtimisvelvoitetta rajoittavat epätavalliset ja ennalta arvaamattomat ja poikkeukselliset tapahtumat. Työnantaja päättää työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Ensisijainen periaate on, että vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään tai poistetaan. Mikäli se ei ole mahdollista, niin ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai haitallisilla. Lisäksi yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä.

Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla organisaation kaikkien osien toiminnassa. Työnantajan on lisäksi jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta sekä tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta.

Työturvallisuuslaki asettaa useita velvoitteita työsuojelun ennakoinniseksi, toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Työsuojelun toimintaohjelmaan voidaan kirjata, miten niitä toteutetaan työpaikalla.

Työnantajan tehtäviin tai toimivaltaan kuuluvat seuraavat:

- Työpaikalla on työnantajan hyväksymä työsuojelun toimintaohjelma.
- Työnantajan on selvitettävä ja tunnistettava työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat vaara- ja haittatekijät ja arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle.
- Työnantajalla tulee olla hallussaan edellä mainittu selvitys ja arviointi, joten sen on oltava dokumentoitavassa muodossa. Selvitystä ja arviointia on tarkistettava olosuhteiden muuttuessa ja se on pidettävä ajan tasalla.
- Työnantajan on huolehdittava, että työympäristön sekä koneiden ja työvälineiden käytön suunnittelussa otetaan huomioon niiden vaikutukset työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen.
- Työnantajan on otettava huomioon työn suunnittelussa ja mitoituksessa työntekijöiden fyysiset ja henkiset edellytykset.
- Työnantajan on annettava työntekijöille riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä sekä perehdytettävä heidät turvalliseen työskentelyyn.
- Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön tarkoituksenmukainen henkilönsuojain tai apuväline silloin, kun sitä edellytetään.
- Työnantajan tulee antaa työntekijöille riittävän ajoissa tarpeelliset tiedot työpaikan turvallisuuteen, terveellisyteen ja työolosuhteisiin vaikuttavista asioista.

Työntekijälle on annettava palaute tämän tekemään vikaa tai puutteellisuutta koskevaan ilmoitukseen tai turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevaan ehdotukseen.

Työnantajan tulee laatia työhön ja työolosuhteisiin liittyviä menettelytapoja ja ohjeita:

- Työnantajan on asiasta tiedon saatuaan ryhdyttävä toimiin kuormitustekijöiden selvittämiseksi, jos työntekijä kuormittuu terveyttä vaarantavalla tavalla.
- Työnantajan on laadittava menettelytapaohteet sellaiseen työhön, johon liittyy ilmeinen väkivallan uhka.
- Työnantajan on asiasta tiedon saatuaan ryhdyttävä toimiin työntekijään kohdistuvan häirinnän tai epäasiallisen kohtelun poistamiseksi.
- Työnantajan on nimettävä yksi tai useampia työntekijöitä ensiapu-, palontorjunta- ja pelastustoimenpiteiden täytäntöön panemiseen.

Työnantajan tulee huolehtia työn ja työympäristön suunnittelusta:

- Työpisteen rakenteet ja työvälineet on valittava, mitoitettava ja sijoitettava ergonomisesti asianmukaisella tavalla.
- Näyttöpäätetyössä työnteko on järjestettävä mahdollisimman turvallisesti.
- Yhtäjaksoiseen paikallaoloa vaativaan tai kuormittavaan työhön on järjestettävä mahdollisuus taukoihin.
- Väkivallan torjumiseen tai rajoittamiseen on oltava tarvittavat turvallisuus- ja hälytysjärjestelyt.
- Yksintyöskentelyssä on järjestettävä mahdollisuus yhteydenpitoon ja varmistettava hälytysmahdollisuus.
- Työnantajan on annettava tarpeelliset ohjeet ensiavun, tulipalon tai muun vaaran varalta.

Työnantajan tulee huolehtia työpaikan turvallisuus- ja terveysvaatimuksista muun muassa siten, että

- työpaikka ja siellä käytettävät turvallisuus- ja muut laitteet huolletaan, puhdistetaan ja tarkastetaan säännöllisesti ja asianmukaisesti
- havaitut viat korjataan mahdollisimman nopeasti
- työpaikalla on käytettävissä tarkoituksenmukaisia istuimia
- työntekijöillä on käytettävissään tarkoituksenmukaiset ruokailu- ja lepotilat sekä asianmukaiset laitteet ruoan ja juoman säilyttämistä ja lämmittämistä varten
- työntekijöillä on riittävät pukeutumistilat, joissa on lukittavat säilytystilat vaatteille ja tarvittaessa erikseen työvaatteille sekä tila vaatteiden kuivattamista varten
- peseytymistilat ovat tarvittaessa lämmitettäviä ja niissä on saatavissa lämmintä pesuvettä ja tarvittava määrä peseytymislaitteita
- peseytymis-, pukeutumis- ja lepotiloja sekä käymälöitä on tarvittaessa erikseen miehille ja naisille.

Työturvallisuus yhteisellä työpaikalla

Yhteisellä työpaikalla toimii samanaikaisesti useampia työnantajia tai itsenäisiä työnsuorittajia (vuokratyö, siivoustyöt, tavaroiden tuonti ja vienti), joista yksi työnantaja käyttää pääasiallista määräysvaltaa. Jokaisen työ voi vaikuttaa toisten työntekijöiden turvallisuuteen tai terveyteen. Kiinteistöpalvelualan työt tehdään yleensä toisen, pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan tiloissa.

Pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan on huolehdittava siitä, että ulkopuolinen työnantaja on saanut tarpeelliset tiedot ja ohjeet työhön kohdistuvista haitta- ja vaaratekijöistä sekä työturvallisuuteen, palontorjuntaan, ensiapuun ja pelastautumiseen liittyvistä ohjeista ja toimenpiteistä. Jokainen työnantaja opastaa omia työntekijöitään, elleivät yritykset sovi käytännön toimenpiteistä toisin.

Pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan tulee yhteisellä työpaikalla huolehtia muun muassa

- toimintojen yhteensovittamisesta ja työpaikan yleissuunnittelusta
- liikenteen ja liikkumisen järjestelyistä
- työpaikan yleisestä järjestyksestä ja siisteydestä
- työolosuhteiden ja työympäristön yleisestä turvallisuudesta ja terveellisyydestä.

Ulkopuolisen työnantajan on tiedotettava pääasiallista määräysvaltaa käyttävälle työnantajalle ja muille työnantajille niistä haitta- ja vaaratekijöistä, joita oma työ voi aiheuttaa muille.

Yhä useampi yhteisen työpaikan työnantaja edellyttää työturvallisuuskorttia ulkopuolisen työnantajan työntekijöiltä. Työturvallisuuskorttikoulutus antaa perustiedot työympäristön vaaroista ja työsuojelusta yhteisellä työpaikalla. Työturvallisuuskortin käyttöönotto työpaikalla perustuu vapaaehtoisuuteen. Työpaikalla on kuitenkin aina huolehdittava lakisääteisestä työpaikka- ja työtehtäväkohtaisesta perehdyttämisestä.

Työpaikkojen yhteisten vaarojen torjunta

Yhteisten vaarojen torjunta tulee kyseeseen sellaisessa tilanteessa, jossa liikehallissa taikka vastaavassa yhtenäisessä tilassa toimivien yhden tai useamman työnantajan sekä itsenäisen työnsuorittajan työ ja yhteiset toiminnot aiheuttavat haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle eikä työpaikalla millään työnantajalla ole pääasiallista määräysvaltaa.

Tällöin esimerkiksi kaupp- ja liikekeskusten työnantajien ja itsenäisten työnsuorittajien on keskinäisellä yhteistoiminnalla tiedotettava toisilleen oman toimintansa haitta- ja vaaratekijöistä ja niiden poistamistimenpiteistä ja he voivat olla yhteistoiminnassa tarpeellisten yhteisten pelastus- ja työturvallisuusasioiden yhteensovittamisesta. Työnantajat voivat sopia yhteisestä tiedottamisen tavasta ja mahdollisista toimenpiteistä.

Vuokratyövoimaa käyttävän työturvallisuusvelvoitteet

Työnantajan, joka käyttää toisen palveluksessa olevaa työvoimaa (vuokratyö) johtonsa ja valvontansa alaisena, on vuokratyön aikana velvollinen noudattamaan työturvallisuuslain työnantajaa koskevia säännöksiä eli huolehdittava työnaikaisesta turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Hänen on ennen työn aloittamista määriteltävä riittävän tarkasti työn edellyttämät ammattitaitovaatimukset ja erityispiirteet. Erityisesti on huolehdittava vuokratyösuhteessa olevan työntekijän perehdyttämisestä työhön ja työpaikan olosuhteisiin sekä tarvittaessa muihin järjestelyihin.

Työsuojeluvastuu

Kaikilla työyhteisöön kuuluvilla henkilöillä on velvollisuuksia työsuojelun toteuttamisessa. Työturvallisuuslaki määrittelee työnantajan ja työntekijän yleiset velvollisuudet tapaturmien ja terveyshaittojen ehkäisemiseksi työssä sekä määrää molemmat osapuolet yhteistoiminnassa ylläpitämään ja tehostamaan työturvallisuutta työpaikalla. Työsuojeluvastuuta arvioidaan työtehtävien ja toimivallan perusteella. Työpaikalla voidaan määritellä tarkemmin työsuojeluvastuun ja velvollisuuksien periaatteita ja käytäntöjä, jotka voidaan esittää työsuojelun toimintaohjelmassa.

Työnantajan vastuu

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan edustajina (työnantajan sijaiset) toimivat johdon edustajat, päälliköt ja esimiehet. Työnantajan sijaisten työsuojeluvastuu perustuu heidän työtehtäviinsä sisältyviin päätöksentekojen ja toimivaltuuksiin. Työnantajaa edustavien päälliköiden ja esimiesten työsuojelutehtävät ja vastuunjakoa voidaan määritellä ja kirjata työsuojelun toimintaohjelmaan tai muuhun asiakirjaan.

Vastuun jakaantumisen kannalta johto- ja esimieskunta voidaan jakaa kolmeen tasoon: ylin johto, keskijohto ja työnjohto. Ylimmällä johdolla on päävastuu työsuojelusta työnantajana. Päätävältä siirrettäessä keski- ja työnjohdolle siirtyy myös vastuuta työsuojelusta. Pienillä työpaikoilla edellä mainittua jakoa ei voida useinkaan tehdä, vaan vastuu saattaa olla jopa yhdellä henkilöllä. Oheiseen luetteloon on esimerkinomaisesti listattu kiinteistöpalvelualan työtehtävien vastuun jakautumista.

Ylin johto

Ylimmän johdon tärkeimmät tehtävät työsuojelussa ovat

- työsuojelun yleisjohto ja -valvonta
- työturvallisuusjärjestelmien ja työsuojelun toimintaohjelman valmistelun käynnistäminen ja hyväksyminen
- työsuojelun yleisten, koko yritystä koskevien toimenpanomääräysten antaminen
- toimintatavat, joilla ylläpidetään ja kehitetään työsuojelua
- aineelliset ja asenteelliset toimintaedellytykset
- toiminnalliset edellytykset, kuten esimiesten valinta, selkeän organisaatio- ja tehtäväjaon vahvistaminen ja yleisvalvonta
- työsuojelutavoitteiden asettaminen ja seuraaminen.

Keskijohto

Keskijohtoon luetaan kuuluviksi esim. toimintayksiköiden päälliköt sekä muut ylemmät esimiehet. Heidän tärkeimmät tehtävänsä työsuojelun toteuttamisessa ovat

- esimiesalaistensa ohjeistus ja toiminnan valvonta
- työsuojelu- ja turvallisuusohjeiden laatiminen ja niiden noudattamisen valvonta
- ohjeet työsuojelusta suunnittelun ja hankinnan yhteydessä sekä työsuojelutasosta huolehtiminen
- työympäristön kehittäminen työsuojelun toimintaohjelman periaatteiden mukaisesti ja hankittavien koneiden, laitteiden ja työvälineiden, työtilojen sekä työmenetelmien turvallisuustason valvonta
- työnopastuksen organisointi
- työnjohdon suorittaman turvallisuusvalvonnan organisointi ja tarvittavan raportoinnin järjestäminen
- esimiesten työturvallisuustietouden lisääminen ja pätevyydestä huolehtiminen
- tarpeellisten esitysten tekeminen ylimmälle johdolle
- työsuojelun yhteistoiminnasta huolehtiminen.

Työnjohto

Työnjohtoon kuuluvat lähiesimiehet, joiden tehtävänä on työtehtävien välitön valvonta. Heidän tehtävänsä työsuojelussa ovat

- työn välitön johto, valvonta ja ohjeiden antaminen
- työolosuhteiden, työn ja työtapojen päivittäinen tarkkailu
- työyhteisön toiminnan valvonta ja työilmapiirin seuranta
- suojuksien ja turvalaitteiden ja henkilön suojainten käytön ohjeistus ja valvonta
- opastuksesta ja perehdyttämisestä vastaaminen ja niiden järjestäminen
- koneiden, laitteiden ja työvälineiden turvallisuuden valvonta, käytön ja häiriötilanteiden ohjeistus sekä vikojen ja puutteellisuuksien poistamisesta huolehtiminen
- työn organisoinnissa sekä työtehtävä- ja työvuoro-suunnittelussa työntekijän fyysisten ja psyykkisten edellytysten huomioon ottaminen
- työsuojelun huomioon ottaminen työtilojen ja työolosuhteiden suunnittelussa
- työsuojelu- ja turvallisuusasioiden huomioon ottaminen asiakasyrityksen kanssa sekä työsuojeluasioiden varmistaminen yhteisellä työpaikalla.

Linjaorganisaatiossa yksikön esimies vastaa viime kädessä omaa vastuualuettaan koskevien työsuojelutavoitteiden ja -tehtävien toteuttamisesta.

Työntekijän velvollisuudet

Työntekijä on työsuojelun toteutuksessa tärkeä tekijä. Työturvallisuuslaki määrittelee työntekijälle useita velvoitteita, joiden lähtökohtana on työnantajan antama opastus, ohjeet ja määräykset. Niiden perusteella työntekijän on toimittava työssään turvallisesti. Hänen on poistettava havaitsemansa haittaa ja vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet ammattitaitonsa ja mahdollisuuksiensa mukaan. Niistä on ilmoitettava esimiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle siinäkin tapauksessa, että on ne jo itse poistanut.

Työturvallisuuslaki velvoittaa työntekijää

- noudattamaan työnantajan antamia määräyksiä ja ohjeita
- noudattamaan turvallisuuden ja terveellisuuden ylläpitämiseksi tarvittavaa järjestystä ja siisteyttä sekä huolellisuutta ja varovaisuutta
- huolehtimaan käytettävissään olevin keinoin omasta ja muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä
- käyttämään ohjeiden mukaisesti koneita, työvälineitä ja laitteita
- palauttamaan tilapäisesti käytöstä poissa olleet turvallisuus- ja suojalaitteet käyttöön tai kytkemään laite päälle välittömästi tilapäisyyden jälkeen ja jokaisen käyttäjän tulee tarkistaa, että suojalaitteet ovat päällä ja kunnossa ennen koneen tai laitteen käyttöönottoa
- ilmoittamaan viipymättä työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle haittaa tai vaaraa aiheuttavista vioista ja puutteellisuuksista
- poistamaan saamansa opetuksen ja ohjauksen perusteella ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet
- tekemään ehdotuksia työpaikan turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevista asioista
- käyttämään ja hoitamaan työnantajan antamia henkilönsuojaimia ja muita varusteita
- käyttämään asianmukaista vaatetusta, josta ei aiheudu tapaturman vaaraa
- pidättäytymään työstä, josta aiheutuu vakavaa vaaraa työntekijän omalle tai muiden työntekijöiden hengelle tai terveydelle
- välttämään muihin työntekijöihin kohdistuvaa häirintää tai epäasiallista kohtelua.

Kiinteistöpalvelualoilla työ on yleensä itsenäistä ja sitä tehdään usein yksin. Tällöin työnantajan antaman opastuksen, ohjauksen ja ohjeistuksen ymmärtäminen ja soveltaminen eri tilanteisiin korostuvat. Työsuojeluosaaminen on osa hyvää ammattitaitoa ja työn hallintaa.

Keskeistä kiinteistöpalvelualan työsuojeluseikkojen hallinnassa ovat

- turvallinen työskentelytapa
- koneiden, laitteiden ja työvälineiden turvallinen käyttö
- työolosuhteiden huomioon ottaminen erilaisissa työtehtävissä ja -tilanteissa
- työergonomian hyvä osaaminen
- tarvittavien ohjeiden sekä häiriö-, hätä- ja poikkeustilanteiden hallinta.

Työyhteisön jäsenenä jokainen antaa panoksensa työpaikan ilmapiiriin ja on vastuussa omasta toimintakyvystään.

Tiimimäinen toimintatapa

Tiimimäisessä työssä pyritään siihen, että jokainen tiimin jäsen kantaa osaltaan vastuuta tiimin työstä. Työ on itsenäisempää kuin perinteisesti johdetussa työskentelyssä. Tiimityöskentely keventää linjaorganisaatiota ja kasvattaa vastuuntuntoa ja sitoutumista työryhmässä. Mitä itsenäisempää työskentely on, sitä enemmän tulee kiinnittää huomiota työohjeiden oikeellisuuteen sekä tiimin jäsenten ammattitaitoon ja työsuojeluosaamiseen. Tiimille ja sen jäsenille tulee tarvittaessa määritellä osana työtehtäviä myös heidän turvallisuustehtävänsä. Tiimityöskentelyyn siirtyminen ei poista tai vähennä työnantajan vastuuta, vaan esimies vastaa silti turvallisuusasioista.

Nuorta työntekijää koskevat säädökset

Kun kiinteistöpalvelualan työpaikoilla käytetään alle 18-vuotiaita työntekijöitä, on työnantajan otettava huomioon nuoria työntekijöitä koskevat määräykset. Näitä on muun muassa työsopimuslaissa, nuorista työntekijöistä annetussa laissa, nuorten työntekijäin suojelusta annetussa asetuksessa sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelossa ja nuorille sopivista kevyistä töistä annetun päätöksen määräyksissä. Työsuojeluviranomaiset antavat ajan tasalla olevaa tietoa säädöksistä, päätöksistä, em. luetteloista ja muusta ohjeistuksesta, joiden perusteella työpaikka määrittelee mahdolliset työtehtäväkohtaiset rajoitukset.

Nuorista työntekijöistä annetun lain mukaan työhön saadaan ottaa oppivelvollisuutensa suorittanut 15 vuotta täyttänyt henkilö. Hänellä voi olla enintään yhtä pitkä työaika kuin täysi-ikäisellä työntekijällä samassa työssä.

14 vuotta täyttänyt tai saman kalenterivuoden aikana sanotun iän täyttävä nuori voidaan ottaa luonteeltaan kevyeen työhön, joka ei vaaranna hänen terveyttään tai kehitystään eikä haittaa hänen koulunkäyntiään. Tällaiseen työhön nuori voidaan palkata enintään kahdeksi kolmasosaksi kulloisestakin koulun loma-ajasta sekä koulutyön aikana tilapäisesti lyhytaikaiseen työhön.

Luettelo nuorille vaarallisista töistä on liitteenä oppaan lopussa.

Työsuojelun toimintaohjelma ja vaara- ja haittatekijöiden selvittäminen ja arviointi

Työpaikalle on laadittava työnantajan hyväksymä työsuojelun toimintaohjelma, jonka valmisteluun osallistuvat työsuojelupäällikkö ja valtuutettu ja käytännössä myös työsuojelutoimikunta tai vastaava yhteistoimintaelin. Toimintaohjelman perustana ovat työn ja työolojen selvittäminen ja seuranta sekä niistä johdettavat käytännön toimenpiteet ja suunnitelmat. Toimintaohjelmaa tukevat ja täydentävät työohjeet, työterveyshuollon ja työsuojelutoimikunnan vuosittaiset toimintasuunnitelmat sekä muut yrityksen turvallisuuteen liittyvät ohjelmat ja suunnitelmat.

Toimintaohjelma muodostaa kokonaisuuden, joka liittyy työsuojelutoiminnan ja työympäristön ja -yhteisön kehittämisen työpaikan kaikkiin toimintoihin. Tämän vuoksi toimintaohjelmaa on tarkistettava aika-ajoin vastaamaan työpaikan kehitystä. Työpaikan koko henkilöstön, yritysjohto mukaan lukien, tulee sitoutua sovittuihin toimintatapoihin.

Työsuojelun toimintaohjelman muoto, sisältö ja laajuus ovat työpaikkakohtaisia. Ohjelmassa voidaan määritellä muun muassa työpaikan

- työsuojeluvastuun periaatteet ja mahdollinen konketisointi eri esimiestasioilla, työntekijän velvollisuudet työsuojeluasioissa sekä työsuojelun toteutus
- työsuojelun huomioon ottamisen periaatteet, menetely- ja toimintatavat suunnittelussa ja hankinnoissa
- ongelma-, poikkeus- ja hätätilanteiden ohjeistus
- perehdyttämisen ja työnopastuksen vastuut ja toteutus sekä perehdytyksessä huomioon otettavat turvallisuuteen ja terveyteen liittyvät asiat
- työsuojelun seurannan kohteet, menetelmät ja tunnusluvut
- työsuojelutoimintaa tukevat työsuojelun yhteistoiminta- ja työterveyshuoltojärjestelmät sekä niiden roolit, tehtävät ja toiminnan kohteet.

Työsuojelun toimintaohjelman keskeistä sisältöä ovat vaara- ja haittatekijöiden poistamisen ja vähentämisen suunnitelmat ja toimenpiteet. Siinä voidaan mainita, kuvata tai määritellä myös muita työpaikan turvallisuuteen liittyviä järjestelmiä, ohjeita tai periaatteita, kuten paloturvallisuus-, ensiapu- tai liikenneohje. Ohjelmassa voidaan määritellä myös erilaisia seurattavia asioita ja kohteita.

Työturvallisuuslain mukaan työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työoloista aiheutuvat työpaikan vaaratekijät on selvitettävä ja tunnistettava järjestelmällisesti, ja ellei niitä voida heti poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Selvittämisessä on otettava huomioon

1. tapaturman ja muun terveyden menettämisen vaara kiinnittäen huomiota
 - ergonomiaan, fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen kuormittavuuteen
 - työpaikan ja työympäristön rakenteisiin
 - koneiden, työvälineiden ja muiden laitteiden turvallisuuteen
 - onnettomuuden vaaran torjuntaan, pelastautumiseen ja ensiapuun
 - työntekijöiden käytössä oleviin tiloihin.
2. esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet
3. työntekijän ikä, sukupuoli, ammattitauti ja muut henkilökohtaiset edellytykset
4. työn kuormitustekijät
5. mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara.

Työsuojelun yhteistoiminta työpaikalla

Työsuojelun yhteistoimintaa varten työpaikalla on työnantajan nimeämä, yhteistoiminnasta vastaava työsuojelupäällikkö. Työntekijät ja toimihenkilöt valitsevat edustajikseen työsuojeluvaltuutetut. Työsuojeluvaltuutetuille valitaan kaksi varavaltuutettua. Paikallisen sopimisen perusteella yrityksessä tai työpaikalla voi olla useita työsuojeluvaltuutettuja sekä yksi tai useampia työsuojeluasiamiehiä. Työsuojelun yhteistoimintaa varten perustetaan työsuojelutoimikunta tai muu yhteistoimintamuoto. Työsuojelun yhteistoiminta perustuu lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta, ja sitä täsmennetään yhteistoimintasopimuksessa.

Työsuojelun yhteistoimintaelinten ja -henkilöiden keskeiset tehtävät liittyvät työsuojelutiedon välittämiseen, työn ja työolojen turvallisuuden ja terveellisuuden selvittämiseen ja seurantaan sekä parannus- tai kehittämis ehdotusten tekemiseen. Työsuojelun yhteistoimintaelimet vastaavat yhteistoiminnan toteutuksesta. Vastuu työn ja työolosuhteiden turvallisuudesta ja terveellisyydestä on pääsääntöisesti työnantajalla ja tämän edustajilla.

Työsuojelupäällikön ja -valtuutetun sekä muiden työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden toimintaedellytyksistä, kuten työajan käyttämisen, aineistojen ja julkaisujen hankinnan, työsuojelukoulutuksen ja vastaavien asioiden yksityiskohdista sovitaan paikallisesti. Työsuojelupäälliköllä ja -valtuutetulla tulee olla käytettävissään ainakin keskeiset työsuojelusäädökset, työterveyshuollon sopimus, toimintasuunnitelma ja työpaikkaselvitys, työsuojelun toimintaohjelma, työsuojelutoimikunnan pöytäkirjat ja toimintasuunnitelma, sisäisten työsuojelutarkastusten tulokset, tiedot sattuneista tapaturmista sekä tarvittavaa muuta työsuojeluaineistoa.

Lain mukaan työsuojelun yhteistoiminnassa tulee käsitellä seuraavia asioita:

1. Työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen välittömästi vaikuttavat asiat ja niitä koskevat muutokset.
2. Periaatteet ja tapa, joiden mukaan työpaikan vaarat ja haitat selvitetään sekä edellä tarkoitettussa selvityksessä ja työterveyshuollon tekemässä työpaikkaselvityksessä esille tulleet työntekijöiden turvallisuuden ja terveyteen yleisesti vaikuttavat seikat.
3. Työkykyä ylläpitävään toimintaan liittyvät ja muut työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttavat kehittämistavoitteet ja ohjelmat.
4. Työntekijöiden turvallisuuteen, terveyteen ja työkykyyn vaikuttavat työn järjestelyyn ja mitoittamiseen sekä niiden olennaisiin muutoksiin liittyvät asiat.
5. Työsuojeluviranomaisen valvontaan kuuluvassa laissa tarkoitetun työntekijöille annettavan opetuksen, ohjauksen ja perehdyttämisen tarve ja järjestelyt.

6. Työhön, työympäristöön ja työyhteisön tilaan liittyvät, työn turvallisuutta ja terveellisyttä kuvaavat tilasto- ja muut seurantatiedot.
7. Edellä kohdissa 1–6 tarkoitettujen asioiden toteutuksen ja vaikutusten seuranta.

Asioita on käsiteltävä niiden valmistelu- ja toteuttamisaikataulu huomioon ottaen riittävän ajoissa.

Työsuojeluhenkilöiden yhteystiedot tulee ilmoittaa työsuojeluhenkilörekisteriin. Lomakkeen voi täyttää Työturvallisuuskeskuksen nettisivuilla www.ttk.fi.

Työsuojelutoimikunta

Kokonaisnäkemys työpaikan työsuojelutoiminnoista ja -tasosta, työsuojelun keskeisistä kehittämis- ja seurantakohteista, työsuojeluorganisaation tehtävistä ja työterveyshuollon työhön ja työpaikkaan kohdistuvista toiminnoista voi olla esimerkiksi johdon edustajalla, työsuojelupäälliköllä tai työsuojelutoimikunnalla.

Sellaiseen työpaikkaan, jossa työskentelee säännöllisesti vähintään 20 työntekijää, on perustettava työsuojelun yhteistoimintaa varten työsuojelutoimikunta. Sen toimikausi on kaksi kalenterivuotta. Työpaikkaan voidaan perustaa useampia työsuojelutoimikuntia. Paikallisesti voidaan sopia myös muusta yhteistoimintamuodosta.

Työsuojelutoimikunta koostuu työnantajan, työntekijän ja toimihenkilöasemassa olevien työntekijöiden edustajista. Ellei sen kokoonpanosta ja jäsenmäärästä sovita paikallisesti, jäsenistä neljäsosa edustaa työnantajaa, neljäsosa pienempää henkilöstöryhmää ja puolet suurempaa henkilöstöryhmää. Työsuojeluvaltuutettu on työsuojelutoimikunnan jäsen. Työsuojelupäällikkö osallistuu toimikunnan kokouksiin silloinkin, kun hän ei ole jäsen.

Työsuojelutoimikunnan toiminta liittyy työpaikan ja työn turvallisuuteen ja terveellisyteen sekä henkilöstön työkykyyn. Seuraavassa on kuvailtu joitakin esimerkkejä käytännön toiminnasta:

- Työpaikalla selvitetään kiinteistönhoitajan työn työtapaturmavaaroja. Selvityksen pohjalta tehdään mahdolliset ehdotukset vaarojen poistamiseksi ja vähentämiseksi.
- Yhdessä työterveyshuollon kanssa järjestetään työtapojen videokuvaus ja opastustilaisuuksia, joissa käsitellään ja harjoitellaan suositeltavia työasentoja ja -liikkeitä sekä työn vastaliikkeitä.
- Kerätään käyttäjien kokemuksia uusista suojakäsineistä tai muista suojavälineistä.
- Järjestetään tilaisuus yhdessä asiakasyrityksen kanssa varautumisesta poikkeustilanteisiin.

- Järjestetään omalla työpaikalla keskustelutilaisuuksia hyvän työn piirteistä.
- Työsuojelutoimikunta jakaa tiivistelmän työturvallisuuslaista päälliköille ja palveluesimiehille.
- Työsuojelutoimikunta tekee työpaikan johdolle esityksen työterveyshuollon sisällön täsmentämisestä.

Työsuojelupäällikkö

Työnantajan on nimettävä työpaikan työsuojelupäällikkönä toimiva henkilö, jollei hän itse toimi työsuojelupäällikkönä. Työsuojelupäällikön tehtävänä on avustaa työnantajaa ja esimiehiä työsuojeluun liittyvissä asioissa. Työsuojelupäällikkö vastaa työsuojelun yhteistoiminnasta työntekijöiden ja työsuojeluviranomaisten kanssa. Hänen tehtävänä on järjestää, ylläpitää ja kehittää yhteistoimintaa.

Työsuojelupäällikön tulee olla riittävän pätevä ja perehtynyt työsuojelusäädöksiin ja työpaikan olosuhteisiin. Hänelle tulee järjestää asianmukaiset toimintaedellytykset tehtävien ja yhteistoiminnan hoitamista varten.

Työsuojeluvaltuutettu

Työsuojeluvaltuutettu edustaa henkilöstöä työsuojelun yhteistoiminnassa ja sen kehittämisessä. Työsuojeluvaltuutetulla on aktiivinen toimijan rooli. Hänen tulee omaaloitteisesti perehtyä työpaikkansa työympäristöön ja työyhteisön tilaan sekä työsuojelusäännöksiin. Hänen tulee kiinnittää myös edustamiensa työntekijöiden huomiota työympäristön ja työyhteisön tilaan liittyviin työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttaviin asioihin. Työsuojeluvaltuutettu osallistuu työsuojelua koskeviin tarkastuksiin ja asiantuntijoiden tutkimuksiin, mikäli tarkastaja tai tutkimuksen tekijä katsoo osallistumisen tarpeelliseksi.

Työpaikan työn ja työolojen seurannan perusteella työsuojeluvaltuutettu ilmoittaa ja tekee esityksiä lähiesimiehille ja tarvittaessa muille työnantajan sijaisille. Työsuojeluvaltuutettu voi välittää muilta työntekijöiltä tulleita esityksiä ja tilanteita työnantajalle.

Lain mukaan sellaiseen työpaikkaan, jossa työskentelee säännöllisesti vähintään kymmenen työntekijää, työntekijäin on valittava keskuudestaan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua. Pienemmässäkin työpaikassa työntekijät voivat valita keskuudestaan edellä tarkoitetut valtuutetut. Työpaikan toimihenkilöasemassa olevilla työntekijöillä on oikeus valita keskuudestaan oma työsuojeluvaltuutettunsa ja kaksi varavaltuutettua.

Työsuojeluvaltuutetulla on oikeus

- työsuhdeturvaan
- käyttää aikaa työsuojelu-tehtävien hoitamista varten
- saada korvausta ansion menetyksestä
- saada nähtäväkseen työpaikan työsuojeluun liittyviä asiakirjoja
- osallistua koulutukseen
- keskeyttää vaarallinen työ
- käyttää työpaikan tiloja
- asiakirjojen säilytykseen ja kokouksiin
- sopia tarvittavien toimisto- ja viestintävälineiden käytöstä.

Työnantajan ja työsuojeluvaltuutetun sekä varavaltuutetun on käsiteltävä valtuutettujen koulutustarvetta ja -järjestelyjä kahden kuukauden kuluessa tehtävään valinnasta.

Työsuojeluvaltuutetulla on salassapitovelvollisuus työnantajan taloudelliseen asemaan, liike- ja ammattisalaisuuteen sekä yritysturvallisuuteen ja vastaavaa turvajärjestelyä koskeviin tie-

Työsuojeluvaaleja varten on laadittu ohjeita, jotka perustuvat lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006) sekä työmarkkinajärjestöjen sopimuksiin.

toihin. Myöskään yksityiseen henkilöön liittyviä tietoja ei saa paljastaa, ellei asianomainen henkilö ole antanut suostumustaan.

Varavaltuutettu

Varavaltuutettu hoitaa työsuojeluvaltuutetun ollessa estynyt tälle kuuluvat sellaiset tehtävät, joita ei voida siirtää työsuojeluvaltuutetun esteen päättymisen jälkeen hoidettaviksi. Työsuojeluvaltuutetun tulee antaa työnantajalle ilmoitus estymisestään ja varavaltuutetun tehtävään ryhtymisestä.

Varavaltuutettu saa vapautusta säännöllisestä työstään sellaiseksi ajaksi, jonka hän tarvitsee työsuojeluvaltuutetun tehtävien hoitamista varten. Muilta osin varavaltuutetulla on työsuojeluvaltuutetun tehtäviä hoitaessaan samat oikeudet ja velvollisuudet kuin työsuojeluvaltuutetulla.

Jos työsuojeluvaltuutetun työsuhde päättyy tai hän eroaa muusta syystä kesken toimikauden, hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi tulee ensimmäinen varavaltuutettu.

Varavaltuutetut toimivat monissa työpaikoissa työsuojelutoimikunnan jäseninä.

Työsuojeluasiamies

Työsuojeluasiamies toimii henkilöstön edustajana rajatulla alueella, joka perustuu esimerkiksi työpaikan organisaatorakenteeseen (kuten tekniikkaryhmä), alueeseen (väli-Suomi) tai ammattiryhmään (teollisuussiivoajat). Työsuojeluasiamiehet toimivat työsuojeluvaltuutetun toimialueen sisällä työsuojeluasioiden paikallisena havainnoijana ja ilmoittajana.

Työsuojeluasiamiehistä on sovittu työmarkkinajärjestöjen välisissä sopimuksissa. Asiamiehen keskeisinä tehtävinä on

- ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista esimiehelle ja tarvittaessa työsuojeluvaltuutetulle
- tarkkailla työsuojelumääräysten noudattamista ja huomauttaa niiden rikkomisesta
- osallistua työsuojelutarkastukseen ja tapaturmatutkimukseen
- pitää yhteyttä työsuojeluvaltuutettuun.

Työsuojeluasiamiehen tai -asiamiesten tarpeesta sovitaan paikallisesti. Valintaan päädyttyäessä sovitaan myös lukumäärä, toimialue, toimintaedellytykset ja valintatapa. Toimikausi on kaksi vuotta.

Työterveyshuolto

Työnantajan järjestämän lakisääteisen työterveys-huollon tarkoituksena on työnantajan, työntekijän ja työterveyshuollon yhteistoimin edistää työhön liittyvien sairauksien ja tapaturmien ehkäisyä, työn ja työympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, työntekijöiden terveyttä ja työkykyä sekä työyhteisön toimintaa.

Työterveyshuolto perustuu työterveyshuoltolakiin ja valtioneuvoston asetuksiin hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista sekä työterveyshuollon sisällöstä ja terveystarkastuksista erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä. Työnantajan on järjestettävä työterveyshuolto aina, kun työsuhteessa on yksikin työntekijä. Työterveyshuolto koskee kaikkia työntekijöitä riippumatta työsuhdemuodosta tai sen kestosta. Kela korvaa työnantajalle osan kustannuksista. Työnantaja voi järjestää lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi sairaanhoito- ja muita terveyspalveluita.

Työnantaja voi hankkia työterveyshuoltopalveluja

- kuntien terveyskeskuksista
- järjestämällä yhteisesti toisten työnantajien kanssa (yleensä "n-alueen" työterveys ry)
- järjestämällä itse
- hankkimalla alan toimintayksiköltä (yleensä yksityiset lääkäriasemat).

Työterveyshuoltoa koskevissa asioissa työpaikalla tulee toimia yhteistoiminnassa. Ennen kuin työnantaja tekee päätöksiä työterveyshuollon aloittamisesta, järjestämisestä tai muuttamisesta, on asiat käsiteltävä työsuojelutoimikunnassa tai sen puuttuessa, työsuojeluvaltuutetun kanssa. Työsuojelutoimikunta voi käsitellä työterveyshuollon kehittämistä muulloinkin ja myös henkilöstön edustajien aloitteesta.

Sopimus työterveyshuollosta on tehtävä kirjallisesti. Työterveyshuoltoa koskevassa neuvottelussa on eduksi, mikäli työnantajalla on käsitys siitä, minkälaisia palveluja työterveyshuoltolta halutaan tai tarvitaan. Jos työnantaja järjestää työterveyshuoltopalvelut itse, on vastaavasti tehtävä kirjallinen kuvaus työterveyshuollon järjestelyistä sekä sisällöstä ja laajuudesta.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelman tulee olla kirjallinen. Sen perustana ovat työolosuhteista johtuvat tarpeet ja työterveyshuollon tekemät työpaikkaselvitykset. Toimintasuunnitelma tulee käsitellä työsuojelutoimikunnassa ja tarkistaa vuosittain, ja se tulee olla myös työntekijöiden nähtävillä.

Hyvän työterveyshuoltokäytännön edellytyksenä on suunnitelmallisuus, toiminnan seuranta ja arviointi, työterveyshenkilöstön ammattitaito ja moniammatillisuus sekä yhteistoiminta.

Lakisääteiseen työterveyshuoltoon kuuluu

1. työn ja työolosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden selvittäminen ja arviointi toistuvien työpaikkakäynnein ja muita työterveyshuollon menetelmiä käyttäen (työpaikkaselvitys)
2. työperäisten terveysvaarojen, työntekijöiden terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn selvittäminen ja seuranta
3. toimenpide-ehdotusten tekeminen työn terveellisyyden ja turvallisuuden parantamiseksi, työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi sekä toimenpide-ehdotusten toteutumisen seuranta
4. tietojen antaminen, neuvonta ja ohjaus mukaan lukien työntekijän perustellusta syystä työkuormituksestaan pyytämä selvitys
5. vajaakuntoisen työntekijän työssä selviytymisen edistäminen ja seuranta, kuntoutusta koskeva neuvonta ja ohjaaminen
6. yhteistyö muun terveydenhuollon ja viranomaisten edustajien kanssa sekä tarvittaessa yhteisen työpaikan työnantajien työterveyshuollon palvelujen tuottajien ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa
7. osallistuminen työturvallisuuslain edellyttämän ensiavun järjestämiseen
8. omalta osaltaan suunnitella ja toteuttaa työterveyshuollon tehtäviin kuuluvia työkykyä ylläpitäviä toimenpiteitä, joihin sisältyy tarvittaessa kuntoutustarpeen selvittäminen
9. työterveyshuollon toiminnan laadun ja vaikuttavuuden arviointi.

Työnantaja voi lisäksi järjestää työntekijöilleen sairaanhoito- ja muita terveydenhuoltopalveluja, jonka kustannuksista työnantaja saa korvausta Kelalta. Sairaanhoitopalvelujen nähdään tukevan myös lakisääteisen työterveyshuollon toteuttamista.

Hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiset tehtävät toteutetaan soveltuvin osin yhteistyössä johdon, linjaorganisaation, henkilöstöhallinnon, yhteistoimintaorganisaatioiden ja työterveyshuollon kesken.

Työsuojelun valvonta

Työsuojeluviranomaisten tehtävänä on edistää työsuojelua kehittämällä työn turvallisuutta ja terveellisyttä sekä valvomalla työsuojelun säännösten ja määräysten noudattamista. Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto huolehtii työsuojelulainsäädännön valmistelusta ja säädösten ohjeistuksesta. Osasto vastaa myös myynnissä olevien ja työssä käytettävien tuotteiden turvallisuuden markkinavalvonnasta. Työsuojeluosasto julkaisee oppaita työsuojelusäädöksistä ja niiden soveltamisesta sekä työn ja työolojen kehittämisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriö valvoo myös työterveyshuollon sisältöä ja vastaa alan lainsäädännön kehittämisestä.

Aluehallintovirastot

Manner-Suomessa on kuusi aluehallintovirastoa ja viisi työsuojelun vastuualuetta sekä lisäksi Ahvenanmaalla toimii Ahvenanmaan valtionvirasto, joka toimii valtion aluehallintovirastona. Aluehallintovirastot vastaavat työsuojelun valvonnasta, vakavien työtapaturmien, ammattitautien ja työperäisten sairauksien syiden selvittämisestä ja ennaltaehkäisystä, tuotevalvonnasta sekä osallistuvat työrikosten käsittelyyn.

Työsuojeluviranomaiset tekevät työpaikoille tarkastuksia, joiden tiheys riippuu työpaikan vaaroista. Tarkastuksia tehdään myös vakavien tapaturmien takia, työpaikan työsuojelun puutteellisuuksista tehtyjen ilmoitusten perusteella ja työsuojelupäällikön tai -valtuutetun taikka -toimikunnan pyynnöstä. Tarkastuksista ilmoitetaan etukäteen työnantajalle, joka ilmoittaa siitä edelleen työntekijöiden edustajille. Tarvittaessa tarkastuksia voidaan tehdä myös ennalta ilmoittamatta.

Tarkastuksista laaditaan aina kirjallinen tarkastuskertomus. Siinä kuvataan tarkastuksen kulku ja keskeiset havainnot sekä annetaan tarvittavat toimintaohjeet ja kehotukset epäkohtien poistamiseksi. Se voi sisältää myös suositusluonteisia neuvoja työsuojelun edistämiseksi.

Kirjallinen toimintaohje ja kehoitus velvoittavat työnantajaa säännösten vastaisen epäkohdan poistamiseen. Kehotukseen asetetaan määräaika, ja sitä voidaan tehostaa uhkasakolla tai teettämis- tai keskeyttämishallalla.

Työsuojeluviranomaisen on ennen velvoittavan päätöksen antamista kuultava työnantajaa.

Työn ja työympäristön hallinta

Työympäristöllä tarkoitetaan niitä asioita, jotka antavat tekijälle mahdollisuuden tehdä työnsä tehokkaasti, turvallisesti ja mielekkäästi. Työympäristön hallinta tarkoittaa näiden asioiden tunnistamista ja jatkuvaa parantamista. Hallitun työympäristön ansiosta

- asiakkaita pystytään palvelemaan hyvin
- työt sujuvat tehokkaasti
- voimavaroja käytetään järkevästi
- työpaikan työolot ovat hyvät ja turvalliset
- työyhteisö on uudistumiskykyinen.

Työturvallisuus ja terveys

Työympäristön hallinta on kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista toimintaa työturvallisuuden edistämiseksi. Työsuojelutoiminnan tarkoituksena on, että työympäristöstä tunnistetaan ja poistetaan työn turvallista, tehokasta ja mielekästä tekemistä haittaavat tekijät. Työolojen turvallisuus on tärkeää myös yhteiskunnan kannalta. Siksi lainsäädännöllä veloitetaan työympäristön turvallisuus- ja terveysvaarojen poistamiseen tai vähentämiseen vaarattomalle tasolle. Työterveyshuolto tekee osaltaan työympäristön arviointia.

Kiinteistöpalvelualalla jokainen osallistuu käytännössä työympäristön hallintaan. Töitä tehdään mitä erilaisimmissa työkohteissa ja työympäristöissä. Kiinteistöpalveluammatissa työt ovat itsenäisiä ja niitä tehdään usein yksin. Tekijä tuntee työnsä paremmin kuin kukaan toinen. Hän myös paljolti itse päättää, miten työnsä tekee.

Henkilökohtaiseen työympäristön hallintaan liittyy kaksi kysymystä:

1. Osaanko tehdä työni?
2. Tiedänpö ja hallitsenko työni terveellisyyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat asiat?

Työn terveellisyyteen ja turvallisuuteen on työpaikalla kiinnitettävä yhteistä huomiota. Kiinteistöpalvelutyöpaikoilla yleisimpiä terveysongelmia ovat tuki- ja liikuntaelinrasitukset, -vaivat ja -sairaudet. Näitä aiheuttavien työtapojen ja menetelmien tunnistaminen ja korjaaminen on erittäin tärkeää työympäristön hallinnan parantamiseksi. Yhteisessä koulutuksessa voidaan antaa lisää tietoa, asianmukaisia työvälineitä ja muita eväitä oman työn hallintaan.

Työhyvinvointi

Työhyvinvointi on kykyä tehdä työtä tehokkaasti, turvallisesti ja siten, että se tyydyttää tekijänsä tarpeita. Työhyvinvoinnin lisääminen on työn ja työympäristön hallinnan parantamista. Se edellyttää työn kuormitus-tekijöiden arviointia ja työn kehittämistä siten, että työ vastaa tekijänsä edellytyksiä ja häneen kohdistuvia odotuksia.

Työtapaturmavaarat ja terveyshaitat

Kiinteistöpalvelualalla tilastojen mukaan eivät tapaturmien määrät ole merkittävästi muuttuneet suhteutettuna työtunteihin viime vuosien aikana. Puolet tapaturmista on lieviä, korkeintaan kolmen päivän sairauspoissaoloon johtaneita tapaturmia. Vakavia kuolemaan johtavia tapaturmia sattuu 1–2 joka vuosi.

Kiinteistöpalvelutyössä tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat työpaikoilta saatujen tietojen mukaan suurimpia poissaolojen aiheuttajia. Työstä johtuvat sairauspoissaolot ovat myös suuri kustannuksia aiheuttava tekijä työnantajalle, ja siksi työolojen parantaminen maksaa itsensä nopeasti takaisin.

Tapaturman aiheuttajat ja niiden seuraukset ovat hyvin samankaltaisia kiinteistöpalvelualan eri tehtävissä. Työmatkatapaturman vaaraa lisää se, että siivoojat siirtyvät työkohteesta toiseen työpäivän aikana.

Siivoojan työ

Siivoojan työssä yleisimpiä tapaturmia ovat kaatuminen, liukastuminen ja kompastuminen sekä esineisiin satuttaminen. Tapaturmia aiheuttavat myös esineiden väliin tai sisään jääminen, putoavat tai sortuvat esineet, sähkövirta/lämpötila/vahingolliset aineet, putoaminen/hyppääminen, lentävät sirut/hiukkaset ja esineet sekä esineiden päälle astuminen. Lisäksi ylikuormittuminen ja rasittuminen aiheuttavat merkittävästi sairauspoissaoloja.

Yleisimpiä vammoja ovat

- sijoiltaan menot/nyrjähdykset ja venähdykset
- ruhjevammat tai musertumat
- pintavammat/naarmut/haavat/tulehdukset.

Siivoojien ammattitaudin aiheuttajia ovat

- kemialliset aineet
- jännetupen- ja muut tulehdukset.

Kiinteistönhoitajan työ

Kiinteistönhoitajan työssä tyypillisiä tapaturmia ovat

- kaatuminen, liukastuminen, kompastuminen
- esineisiin tai esineiden satuttaminen
- ylikuormittuminen ja rasittuminen.

Tapaturmia aiheuttavat myös putoaminen/hyppääminen, lentävät sirut/hiukkaset ja esineet, esineiden väliin tai sisään jääminen, putoavat tai sortuvat esineet, sähkövirta/lämpötila/vahingolliset aineet sekä esineiden päälle astuminen.

Yleisimpiä vammoja ovat

- sijoiltaan menot/nyrjähdykset ja venähdykset
- pintavammat, naarmut, haavat tai tulehdukset
- ruhjevammat tai musertumat.

Kiinteistönhoitajan työssä ammattitaudin aiheuttajia ovat

- kemialliset aineet
- jännetupen- ja muut tulehdukset.

Tapaturmia ja ammattitauteja on eniten 50–54-vuotiailla.

Kiinteistöpalvelualan riskien arviointi ja hallinta

Kiinteistöpalvelualan työpaikalla on erityisen tärkeää, että jokainen tuntee oman työnsä vaarat, koska työtä ei tehdä omissa tiloissa ja vaarat kohdataan usein yksin.

Kiinteistöpalvelualan työpaikalla on pyrittävä toimimaan mahdollisimman tiiviinä työyhteisönä, vaikka varsinaisen työn merkeissä oltaisiinkin melko hajallaan. Vaarojen tunnistaminen edellyttää yhteistä keskustelua. Siinä jokainen voi tuoda esille ajatuksiansa ja kokemuksiinsa omasta työstään ja työkohteistaan. Pelkkä keskustelu ei riitä vaan, tiedot tulee dokumentoida ja pitää ajan tasalla.

Vaarojen tunnistamisen perustaksi tarvitaan systemaattista tehtävä-, kohde-, vuosi- ja vuorokaudenaikaista tietoa. Sitä voidaan hyödyntää myös työpaikkaan tulevan tai kohdetta vaihtavan työntekijän perehdyttämisessä.

Kun vaarat on tunnistettu, niiden aiheuttamat riskit tulee arvioida. Riskin suuruutta määritettäessä otetaan huomioon tapahtuman todennäköisyys ja seurausten haitallisuus. Riskin suuruus voidaan esittää numeerisesti tai sanallisesti. Mitä suurempi riski on, sitä tärkeämpiä ja kiireellisempiä toimenpiteet ovat.

Työterveys- ja turvallisuusriskien arviointi

Esiintyminen	Seuraukset		
	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Epätodennäköinen	Merkityksetön riski	Vähäinen riski	Kohtalainen riski
Mahdollinen	Vähäinen riski	Kohtalainen riski	Merkittävä riski
Todennäköinen	Kohtalainen riski	Merkittävä riski	Sietämätön riski

Esimerkki riskien luokittelusta haitallisen tapahtuman seurausten vakavuuden ja esiintymistodennäköisyyden perusteella.

Vaikka vähäisen tai merkityksettömän riskin pienentäminen ei lisää turvallisuustasoa, on työoloja kuitenkin tarkkailtava. Riskin kasvaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta turvallisuutta ei vaaranneta. Jos riski on merkittävä tai sietämätön, työtä ei saa aloittaa tai jatkaa, ennen kuin riskiä on vähennetty.

Esimerkiksi nojatikkailla työskentely on merkittävä riski. Putoamisvaara on erittäin todennäköinen, ja seuraukset voivat olla vakavat. Työtä ei siten pidä aloittaa,

ennen kuin riskiä on pienennetty vaihtamalla tikkaat asianmukaiseen työtasoon.

Työturvallisuuskeskuksen internet-sivuilta www.ttk.fi löytyy tarkistuslistoja ja apuvälineitä työpaikan riskien arviointiin.

Seuraavassa on lisäksi esimerkkejä apuvälineistä, joilla siivoojien ja kiinteistöhoitajien työn vaaroja voidaan tunnistaa.

Vaarojen tunnistaminen: SIIVOUSTYÖ

Siivoustyön rasitus- ja vaaratekijöitä

Siivoojilla terveyteen mahdollisesti vaikuttavia tai vaaraa aiheuttavia tekijöitä ovat muun muassa seuraavat:

Tuki- ja liikuntaelinten jatkuva kuormittuminen, esimerkiksi:

- Taakkojen käsittely
 - lattianhoitokoneiden kantaminen ja siirtäminen
 - jätessäkkien kantaminen ja siirtäminen
 - kalusteiden kantaminen ja siirtäminen
 - torjuntaa, ehkäisyä mm. turvallisten työtapojen opastaminen, parityön suosiminen, työvaatetuksen ja jalkineiden kunto
 - fyysisesti raskaat työvaiheet esim. ikkunoiden pesu
 - ergonomisten työvälineiden käyttö
 - siivousalueiden koko
 - kunnolliset siivouskomerot ja keskukset
 - pesukoneiden hankinta (siivousvälineiden pesuun)
 - työnkierto
- Tapaturmanvaara
 - seurauksina kompastuminen, liukastuminen, nyrjähdykset
 - lattiapintojen kunto
 - ulkotilojen liukkaus
 - kaappien ja hyllyjen puhdistus
 - sähköturvallisuus, vialliset (tai tiellä olevat) sähköjohdot
 - terävät esineet (roskakoreissa, työtiloissa ym.)
 - väkivallan vaara
- Liikenne- ja liikkumisvaarat
- Meluhaitat
- Hengitysilman epäpuhtaudet

- Puhdistusaineet iholle
 - Tulehdusvaara esinekosketuksesta (eritteet, huumeneulat yms.)
- Psykososiaalinen työympäristö
 - työn vaatimukset > ammattitaidon parantaminen, ohjaus ja esimiestyö
 - työn yksinäisyys > tiimityö, työn uudelleen organisointi, vuorovaikutusfoorumit, kuten yhteiset palaverit
 - työn kasautuminen > sijaisjärjestelmän luominen.

Vaarojen tunnistaminen: KIINTEISTÖNHOITOTYÖ

Kiinteistöhoitotyön rasitus- ja vaaratekijöitä

Kiinteistöhoitajilla terveyteen mahdollisesti vaikuttavia tai vaaraa aiheuttavia tekijöitä ovat muun muassa seuraavat:

- Tuki- ja liikuntaelinten jatkuva kuormittuminen
- Nostot, etenkin selkää kuormittavat
- Putoamisvaarat
- Jalan satuttaminen (koneen terä, sinkoava kivi, nyrjähdyt, liukastuminen, putoava työkalu)
- Käden satuttaminen koneita ja työkaluja käytettäessä
- Meluhaitat ja pakokaasut
- Traktoreiden ym. ajaminen
- Kompastuminen, itsensä kolhiminen
- Kattolumityöt ym. talvityöt
- Hengitysilman epäpuhtaudet (pöly, yms.)
- Asbesti, home ym. erityisesti hengityshaitat
- Kemialliset aineet (pesuliuottimet, jäänsulatusaineet yms.)
- Sähköiskut
- Tulehdusvaara esinekosketuksesta (eritteet, huumeneulat yms.)
- Väkivallan vaara.

Nolla tapaturmaa -ajattelu ja työtapaturmien tutkiminen

Nolla tapaturmaa -ajattelutapa lähtee siitä, että jokainen tapaturma on torjuttavissa. Se edellyttää, että jokainen tapaturma ja vähältä piti -tilanne ilmoitetaan ja tutkitaan. Saadun tiedon perusteella jokaisen teknisen vian tai inhimillisen virheen syntymiseen vaikutetaan ja vähennetään sen todennäköisyyttä.

Kiinteistöpalvelualan työpaikoilla on erittäin tärkeää saada yhteiseen tietoon kaikki työssä sattuneet tapaturmat ja läheltä piti -tilanteet. Työtapaturmasta tulee ilmoittaa välittömästi omalle esimiehelle ja tapaturmavakuutusyhtiölle korvauksen saamiseksi. Vakavasta tapaturmasta pitää ilmoittaa myös viranomaisille.

Työpaikalla pitää tutkia kaikki tapaturmat. Myös vaaratilanteet ja vaaralliset olosuhteet pitää tutkia. Tutkinnan suorittavat yleensä työsuojeluhenkilöstö ja esimies tai esimiehet. Työpaikan oman tapaturmatutkimuksen tarkoituksena on etsiä ne tapaturmaan vaikuttaneet tekijät, jotka poistamalla vastaavat tapaukset voidaan estää.

Työpaikalla tulee olla toimenpideohjeet tapaturman tai vaaratilanteen selvittämiseksi:

- Selvitä tapahtumat yksityiskohtaisesti.
- Tunnista olosuhteisiin sisältyvät tapaturmavaarat.
- Määritä torjuntatoimenpiteet.
- Toteuta toimenpiteet suunnitelmallisesti.
- Seuraa toimenpiteiden toteutumista ja arvioi niiden riittävyyttä.

Työtapaturmia aiheuttavat ennen kaikkea organisaation toiminta- ja menettelytavat. Lisäksi työympäristö, koneet ja laitteet, ihmiset sekä materiaalit ja tuotteet vaikuttavat tapaturman syntyyn. Työtapaturmia ei pys-

tytä estämään pelkästään yksittäisten torjuntatoimien avulla. Toimenpiteiden tulee painottua järjestelmiin ja laajavaikutteisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Tuloksia saadaan vain, jos kaikki eri organisaatiotasolla työskentelevät ennakoivat ja torjuvat työtapaturmia yhdessä.

Toimenpiteet tapaturman sattuessa

Tapaturman sattuessa on huolehdittava ensiavusta ja hoitoon saattamisesta.

Toimenpiteet vakavan tapaturman (seurauksena yli 30 päivää kestänyt sairausloma, pysyvä vamma tai kuolema) tutkimiseksi:

Esimiehenä:

- Kirjoita muistiin silminnäkijöiden nimet.
- Tutustu tapahtumapaikkaan. Haastattele vahingoittunut, silminnäkijä, tehdyn työn ja järjestelmän asiantuntijat. Laadi piirroksen tapahtumapaikasta, prosessista. Ota valokuvia.
- Tee yksityiskohtaiset muistiinpanot tapahtumien kulusta.
- Tee sisäinen tapaturmailmoitus välittömästi. Lähetä ilmoitus eteenpäin annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Eristä tapahtumapaikka myöhempiä tutkimuksia varten.
- Ilmoita vakavasta tapaturmasta: poliisille, työsuojeluviranomaisille, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaikista sähkötapaturmista (vakavat sähkötapaturmat ilmoitettava aina lomakkeen lisäksi puhelimitse), Tapaturmavakuutuskeskukseen (TVK) kuolemantapauksesta, työmarkkinajärjestölle tai TVK:hon katastrofiluontoisista tapaturmista, vakuutusyhtiölle, omaisille. Tee ilmoitus aina, kun epäilet, että kyseessä on vakava tapaturma.

Tapaturmien torjunta ja ennaltaehkäisy

Vleinen työturvallisuus

Työtilaturvallisuus

Kaatuminen, liukastuminen ja kompastuminen ovat yleisiä kiinteistöpalvelualan työtapaturmia. Tällaisia tapaturmia voidaan ehkäistä ennalta työtilojen järjestyksellä ja siisteydellä.

Kiinteistöpalvelualalla työtilat ovat pääosin asiakasyritysten tiloja. Työolojen turvallisuuteen voidaan vaikuttaa tarjousneuvotteluissa, jolloin tiloja arvioidaan myös työntekijöiden työympäristön turvallisuuden kannalta. Asiakasyhteisön edustajalle kerrotaan esimerkiksi, miten toimiston sähköjohtokimppuja kokoamalla ja nostamalla voidaan parantaa työn turvallisuutta.

Kiinteistönhoidossa kiinteänä tilana on tavallisesti jonkinlainen huoltohalli. Sen siisteydellä ja järjestyksellä on merkitystä tapaturmien torjunnassa etenkin, jos siellä työskennellään koneilla tai jos hallissa myös pidetään huoltoajokalustoa.

Jalkineisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Niiden tyyppi, laatu ja kunto ovat tärkeitä liukastumisen tai kompastumisen sekä jalkaan kohdistuvien iskujen ehkäisyssä useissa kiinteistönhoitotöissä. Siivoojalla hyvät työjalkineet auttavat jaksamaan päivittäistä jalkojen päällä oloa.

Työn turvallisuus on usein oman huomiokyvyn varassa. Siksi työpäivässä ei saisi olla huomiokykyä alentavia tekijöitä kuten liiallista työpainetta tai hallitsematonta kiireen tuntua.

Työpaikan sisäinen liikenne. – Siivoojan ja kiinteistönhoitajan työpaikka on asiakasyrityksen sisä- ja ulkotilat tai hoidettava alue. Työaikana liikutaan ja työskennellään usein myös yleisillä liikenneväylillä liikenteen seassa siirryttäessä kohteesta toiseen korjaus- ja huoltokäynneille. Siirtyminen tapahtuu jalankulkijana tai polkupyörällä sekä koneen, auton tai työvälineen kuljettajana. Myös pihalla tai paikoitusalueella käytetään erilaisia ajoneuvoja lumitöissä ja puhtaanapidossa. Liukkaus on ongelmana talvisin ulkona ja kosteiden tilojen osalta sisätiloissa.

Siivoojat siirtyvät kohteesta toiseen useimmiten jalan, polkupyörällä ja autolla. Heille sattuu runsaasti erilaisia työmatkatapaturmia.

Hiekkapöly. – Kiinteistönhoitajien ja siivoojien työssä hiekkapöly on ongelma etenkin keväisin talvihiekoituksen jälkeen. Koneellisessa hiekan poistossa pölyä voi vähentää kostuttamalla hiekkaa, siivoamalla

pölyä pois lakaisukoneen ohjaamosta sekä suodattamalla ohjaamoon tuleva ilma ja ylipaineistamalla ohjaamo.

Kone- ja laiteturvallisuus

Työpaikalle hankittavien koneiden ja työvälineiden on oltava vaatimusten mukaisia (CE-merkki) ja turvallisia. Niiden on sovellettava käyttötarkoitukseensa. Työnantaja vastaa siitä, että työvälineitä riittävästi huolletaan ja korjataan ja ne ovat kunnossa koko käyttöajan. Koneen hankintavaiheessa on huolehdittava siitä, että koneen mukana toimitetaan suomen- ja tarvittaessa ruotsinkieliset käyttöohjeet.

Kiinteistönhoidossa ruohonleikkureiden käyttöön liittyy vaaratekijöitä – etenkin kun niitä usein käyttävät nuoret kesätyöntekijät. Leikkurin terä on vaarallinen, sillä siitä voi singota kiviä tai jalka voi päästä terän pyörimisalueelle. Etenkin nurmikkoalueen epätasaisuus ja liukkaus sateen jäljiltä lisäävät vaaraa. Turvajalkineet suojaavat jalkaa ja estävät liukastumista.

Siimaleikkurilla työskennellessä on käytettävä myös kasvojensuojaa.

Siivoushenkilöstö käyttää pölynimureita, vesi-imureita, painehuuhtelulaitteita, painepesureita, lattianhoito- ja yhdistelmäkoneita. Laitteiden hyvä kunto sekä oikea käyttö ja huolto ovat tärkeitä vaarojen torjumiseksi.

Häiriötilanteissa tapaturmariski kasvaa. Esimerkiksi koneen tukkeumaa poistettaessa kone saattaa käynnistyä. Riskiä lisäävät kiire ja väärät työtavat.

Kiinteistönhoidossa ja siivouksessa työpaikan sovitut tottumukset ovat koneturvallisuuden kannalta tärkeitä. Se, millaisessa kunnossa yhteisessä käytössä oleva laite jätetään työpäivän päätteeksi, vaikuttaa muun muassa vaarallisten vikojen huomaamiseen. Kone on säännöllisesti puhdistettava ja ilmenneestä viasta tai sellaisen mahdollisuudesta on ilmoitettava. Näin vältetään seuraavan käyttäjän mahdollinen työtapaturma.

Sähköturvallisuus

Kiinteistönhoitajan työhön liittyy muun muassa kotien ja yleisten tilojen piensähkötöitä. Sähkötyössä pitää noudattaa erityistä varovaisuutta. Jos työtä ei muuten voida tehdä turvallisesti, on sähköjohdot ja -laitteet irrotettava verkosta.

Kiinteitä sähköasennuksia ja sähkölaitteiden korjauksia saavat tehdä vain ne sähköalan ammattilaiset, jotka on rekisteröity Tukesin (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto) sähköurakoitsijarekisteriin.

Tavalliset sähkökäyttäjät voivat tehdä vähäisiä töitä, mutta niitäkin vain sillä edellytyksellä, että ovat perehtyneet työtä koskeviin ohjeisiin ja sähköturvallisuuteen. Tällaisia töitä ovat muun muassa

- tulppasulakkeen vaihtaminen (kahvasulakkeen vaihtamiseen vaaditaan ammattihenkilö)
- valaisimen liittäminen katossa olevaan ”sokeripalaan”
- sähkölaitteen rikkoutuneen pistotulpan, johdon ja johdossa olevan välilytkimen vaihtaminen
- yksivaiheisen jatkojohdon valmistaminen ja korjaaminen
- pistorasian ja valaisinkytkimen kannen irrottaminen ja kiinnittäminen
- enintään 50 voltin vaihtojännitteisiä tai 120 voltin tasajännitteisiä laitteistoja koskevat työt, esimerkiksi aurinkokennoasennukset.

Siivoojan työn turvallisuuteen vaikuttaa muun muassa siivoukskoneiden sähköjohtojen yms. kunto sekä siivottavien tilojen sähköturvallisuus (virran otto, irralliset johdot siivottavassa tilassa ym.). Erityisen vaarallista on viallisten koneiden käyttö kosteissa tiloissa. On sovittava siitä, että jokainen välittömästi ilmoittaa havaitsemistaan vioista.

Paloturvallisuus

Paloturvallisuus on tärkeää sekä kiinteistöpalvelujen omalla työpaikalla (esim. huoltohalli tms.) että asiakas-yrityksen tiloissa.

Työturvallisuuslain mukaan työt on järjestettävä siten, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän palonvaaraa. Työnantajan on nimettävä vastuuhenkilö, jonka tulee huolehtia palontorjuntaan ja evakuointiin liittyvistä tehtävistä. Työpaikalla tulee olla riittävästi turvallisia poistumis- ja pelastautumisteitä, ja niissä on oltava tarpeellinen hätävalaistus. Lisäksi on oltava palohälytysjärjestelmä, vettä saatavilla, alkusammutuskalusto ja ensiapuvälineet.

Työntekijöille pitää antaa suojeluohjeet hätätilanteiden varalta. Jokaisen työntekijän pitää tuntea turvallinen poistumisreitti rakennuksesta, osata tehdä hätäilmoitus, tietää, missä on lähin alkusammutin, ja osata käyttää sitä.

Kiinteistöä hoitavan ja siivoavan työntekijän tulee tietää riittävän hyvin työkohteen paloturvallisuusasiat, jotka löytyvät kiinteistön turvallisuus- ja pelastussuunnitelmasta.

Turvallisuus erityistä vaaraa aiheuttavissa töissä

Vaaralliset tai tavanomaisesta poikkeavat työt on suunniteltava ja ohjeistettava huolellisesti ennakoon. Työn vaarojen torjunta ja ennakointi perustuvat vaarojen arviointiin. Ennen töiden aloittamista työnantajan tulee varmistua työnjohdon ja mahdollisen työn valvojan sekä työn suorittajan pätevyydestä ja työkokemuksesta kyseiseen työhön. Lisäksi työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan vaaratekijöistä.

Tulityöt ja tulityökortti

Tulitöitä ovat muun muassa kaasus- ja kaarihitsaus, poltto- ja kaarileikkaus, laikkaleikkaus ja metallien hionta, joista syntyy kipinöitä, sekä työt, joissa käytetään kaasupoltinta, muuta avotulta tai kuumailmapuhallinta. Kiinteistöhoitaja voi tehdä tulitöitä sekä vakituksessa tulityöpaikassa, esimerkiksi huoltohallissa, johon on varattu ja suunniteltu erillinen alue tulitöiden tekemistä varten, että tilapäisessä tulityöpaikassa, esimerkiksi kiinteistöissä.

Tulitöitä varten työpaikalle on laadittava tulitöiden valvontasuunnitelma. Se voi sisältyä turvallisuussuunnitelmaan. Tulityön valvontasuunnitelmassa esitetään seuraavia asioita:

- kohteet, joissa tehdään tulityötä
- tulityöluvan myöntäjä
- tulityölupakäytäntö
- tulityötä edeltävät turvallisuustoimet
- tulityön aikaiset turvallisuustoimet
- tulityön jälkeiset turvallisuustoimet
- tulityövartiointi.

Tulityön valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon myös tilapäisen tulityöpaikan turvatoimet. Tilapäiselle tulityöpaikalle on rakennettava erillinen työtila tulitöiden tekemistä varten. Tämän työtilan paloturvallisuuden tulee vastata vakituisen tulityöpaikan paloturvallisuustasoa. Tila voidaan erottaa muista tiloista palamattomalla seinärakenteella tai tiiviillä verholla ja uloskäytävät suunnitellaan turvallisiksi ja merkitään asianmukaisesti. Tällainen työtila puretaan aina asennus-, huolto- tai korjaustyön päätyttyä.

Jos tulitöitä tehdään tilapäisellä tulityöpaikalla, tarvitaan Finanssialan keskusliiton (FK) hyväksymä ja voimassa oleva tulityökortti sekä työkohtainen tulityölupa. Tulityöluvan myöntäjän turvallisuuskoulutuksen on oltava vähintään samaa tasoa kuin tulityön tekijän. Tulityökorttikoulutusta järjestää Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK) www.spek.fi

Korkeapainevesityö

Korkealla vesipaineella tehdään puhdistus- ja huolto- töitä teollisuudessa, kiinteistöissä ja yhdyskuntateknii- kassa. Korkeapainevesityön tapaturmariskejä voidaan torjua poistamalla ennakoon työntekijään, välineis- töön ja laitteistoon sekä työmenetelmiin liittyvät riskitekijät.

Kun painetta on yli 250 bar tai pumpputeho on yli 10 kW ja paine yli 25 bar, tulee erityinen huomio kiinnittää turvallisten työmenetelmien käyttöön. Koska työhön liittyy suuria riskitekijöitä, on työn suunnitte- lun lähtökohtana sellaisen koneellisen työmenetelmän valinta (automaattinen tai puoliautomaattinen mene- telmä), jolla voidaan välttää paljon riskejä sisältäviltä käsikäyttöisiltä menetelmiltä.

Määräykset koskevat työn tilaajaa, palvelun toimitta- jaa sekä työn suorittajaa. Esimerkiksi korkeapainelait- teistolla ja pesupaikalla on oltava hätäpysäytyslaitteet, joiden käyttöön korkeapainepesijä ja työhön nimetty varmistushenkilö ovat perehtyneet. Korkeapainevesilet- kuissa on oltava letkunmurtosuoja, joka estää letkun irti sinkoutumisen.

Työn tilaajan on annettava töiden laatua ja turvallisia työmenetelmiä ja työskentelyolosuhteita koskevat riit- tävät tiedot. Hänen täytyy huolehtia siitä, että määräyk- siä voidaan noudattaa, ja valvoa niiden noudattamista.

Tilaajan on nimettävä työtä valvomaan pätevä ja kor- keapainevesityöhön koulutuksen saanut valvoja, jonka tehtävä on koordinoida työtä sen valmisteluvaiheesta suoritamiseen ja lopettamiseen saakka.

Palvelun toimittaja on vastuussa työssä käytettävän laitteiston ja sen lisävarusteiden laadusta ja turvallisuus- desta. Korkeapainelaitteet on tarkastettava vuosittain, ja tarkastuksista on laadittava pöytäkirja. Myös korkeapai- neletkut on koeponnistettava vuosittain ja merkittävä pöytäkirjaan.

Työvälineiden on oltava korkeapainelaitteen suurim- malle sallitulle työpaineelle hyväksyttyjä.

Työvälineistö on tarkastettava aina ennen työhön lähtöä.

Työmaan on oltava riskikartoitettu ja vaarat poistet- tu tai minimoitu ennakoon.

Toimittajan on varmistettava työn suorittajan riittävä pätevyys ja henkilökohtaiset ominaisuudet tehtävään työhön. Työn suorittajan pitää olla yli 18-vuotias kor- keapainevesityöhön koulutettu. Ennen työn aloittamis- ta pitää huolehtia kohdekohtaisesta perehdytyksestä, jotta varmistetaan laitteiston turvallinen käyttö.

Työntekijän tulee ottaa huomioon työn laatuun, turvallisuuteen ja ympäristöön liittyvät seikat sekä noudattaa annettuja ohjeita ja määräyksiä.

Työnsuorittajalla tulee olla riittävät suojaimet, ja mini- mivarustus korkeapainevesityössä on seuraava:

- roiskesuojapuku, kumikäsineet, turvakumisaappaat, kypärä, kasvosuoja ja kuulonsuojaimet
- vesipaineen pyyhkäisyltä suojaava liivi ja vastaavasta materiaalista valmistetut jalkasuojat. Käsivaraissa piikkauksessa on koettu hyväksi myös korkeapaineve- sisuihkulta suojaavan puoli- tai kokohaalarin käyttö. Pistoolissa on oltava räjähdysuoja.

Ennen työn aloittamista on kerrattava turvalliset työtavat:

- Letkut viedään kohteeseen vähiten vaaraa tai haittaa aiheuttavaa reittiä.
- Paine nostetaan letkulinjaan vähitellen ja samalla tarkastetaan työkalun toimivuus ja letkulinjan tiiviys (huom. paineenalaiseen linjaan ei saa tehdä kiristys- toimenpiteitä).

Työmaa on eristettävä, koska korkeapainevesisuihku ja sen irrottama materiaali voi aiheuttaa vaaraa. Eristä- minen voidaan tehdä esimerkiksi lippusiimalla. Eristys- materiaalista tulee selvittää, kuka työmaan on eristänyt ja miksi työmaa on eristetty. Suoja-alueen etäisyys pesukohteesta tulee olla 6 m.

Korkeapainevesityöryhmässä on aina oltava vähin- tään kaksi henkilöä, joista toinen pesee ja toinen tarkkailee työsuoritusta. Varmistushenkilöllä on oltava näköyhteys pesupaikkaan tai muu sovittu yhteyden- pitomenetelmä. Työ on keskeytettävä, mikäli työmaan alueelle tulee ulkopuolisia.

Asbestia sisältävät kohteet

Asbestin käyttö lopetettiin rakennusmateriaaleissa vuonna 1988. Sitä löytyy tätä ennen rakennetuissa kiin- teistöissä esimerkiksi ilmanvaihtolaitteistoissa, putkien eristysmateriaalina, julkisivuissa, lattioissa, katoissa ja sisäverhouslevyissä. Asbestia on käytetty runsaasti myös rakenteiden palosuojauksissa ja äänieristyksissä. Myös rakennustarvikkeissa, kuten tasotteissa, liimoissa ja maaleissa, voi olla asbestia.

Asbesti aiheuttaa syöpää. Mitä enemmän asbestille altistuu, sitä suurempi riski on sairastua. Oireet ilmaan- tuvat yleensä vasta kymmenien vuosien (20–30 vuotta) kuluttua altistumisesta.

Kiinteistönhoitajat tai siivoojat voivat altistua asbes- tille vanhojen kiinteistöjen huolto- ja siivoustöissä. Työnantajalla on ensisijainen vastuu altistuksen ehkäi- semisessä varmistamalla, että purettavissa rakenteissa ei ole asbestia ja asbestipitoiset kohteet on turvallisesti koteloitu, tai huolehtimalla, että rakenteiden tai eris- teiden purkutyön tekevät ammattilaiset asbestipurku- työnä. Kiinteistönhoitajille ja siivoojille on annettava kiinteistökohtaiset turvallisuusohjeet.

Korkeilla paikoilla työskentely

Kiinteistöhoitajat työskentelevät korkealla erilaisissa huoltotöissä, esimerkiksi katoilla muun muassa lumitöiden aikaan ja liputuksia tehdessään. Suojautumisesta on huolehdittava asianmukaisilla turvaköysillä ja -valjailla. Tarvittaessa työ tehdään erityisvälineiden avulla, esimerkiksi nosturia hyväksi käyttäen. Putoamissuojauksesta on sovittava asiakkaan kanssa tämän tiloissa, katoilla tms. työskenneltäessä. Putoamissuojaimiin tulee perehtyä ennen käyttöönottoa. Sekä käyttäjien että työnjohton on tunnettava käytössä olevien putoamissuojainten toiminta ja oikeat käyttötavat.

Siivoojilla putoamisvaarat liittyvät useimmiten ikkunanpesuun sekä tasojen, kattojen, venttiilien yms. pyyhkimiseen. Apuna tulee olla käytettävissä esimerkiksi korokkeet ja pitkävartiset puhdistusvälineet sekä tarvittaessa henkilönostimet ja turvalaaja.

Yleisimpiä virheitä putoamissuojainten käytössä ovat seuraavat:

- Käytetään vyötä valjaiden sijasta.
- Köysi on liian löysällä.
- Pidennetään köyttä, kun soveltuvia kiinnityskohtia ei ole.
- Vyö tai valjaat puetaan siten, ettei tarrain toimi.
- Kiinnityspisteen lujuutta ei ole selvitetty luotettavasti.
- Vyö tai valjaat kiinnitetään epäluotettavasti tilapäisesti asennettuihin rakenteisiin tai laitteisiin.
- Vyön tai valjaiden köysi hankautuu terävää reunaa vasten ja vaurioituu.
- Tukivyön köyden koukku kiinnitetään väärinpäin D-lenkkiin tai muuhun sen lähellä olevaan kiinnityskohtaan.

Kiinteistöpalvelualalla tikkaiden käyttö on varsin yleistä. Tavoitteena on, että kaikissa työkohteissa työt voidaan tehdä työtasoilta tai henkilönostimilla. Nojatikkaita ei saa käyttää työalustana. Niitä saa käyttää vain tilapäisinä kulkuteinä ja lyhytaikaisiin kertaluonteisiin töihin, kuten nostoapuvälineen kiinnittämiseen ja irrottamiseen.

A-tikkaita saa käyttää työte-
lineiden asemasta työalustana

vain tavallisen huonekorkeuden tiloissa lyhytkestoisessa työssä tai silloin, kun jostain muusta syystä olisi kohtuutonta vaatia työtelineitä. A-tikkaita käytettäessä alustan tulee olla painumaton ja tasainen.

Elintarvikesiivous

Elintarvikesiivouksessa korkea hygieniataso on oleellista. Elintarvikesyhygienian ensisijainen tavoite on hallita elintarvikkeita uhkaavat vaarat ja varmistaa tuotteiden turvallisuus. Hygieeniset työtavat koskevat myös elintarvikkeiden säilytystiloissa liikkuvia henkilöitä: tuotanto-, kunnossapito- ja siivoushenkilöstöä sekä vierailijoita. Hygieeniset työtavat on usein ohjeistettu erillisohjeiden avulla, joissa kuvataan oikeat toimintatavat liittyen mm. käsihygieniaan, korujen käyttämiseen, suojavaatetukseen, erilaisten hygienialueiden sekä tavara- ja henkilöliikenteen toiminnalliseen eriyttämiseen, työ- ja siivousvälineiden käyttöön, säilytykseen ja huoltoon. Hygieenisten työtapojen omaksumista auttaa hygieniaoheistuksen ja -koulutuksen lisäksi myös työtapojen ja olosuhteiden hygieenisyyden arviointitarkastukset joko yrityksen oman henkilöstön tai ulkopuolisen asiantuntijan toteuttamana.

*Esimerkki: Tapaturman vaarat,
vaarojen tunnistaminen.*

[illegible]

Jätteen käsittely ja siirtäminen

Siivoojalle tärkeää osaamista on esimerkiksi jätépussin turvallinen käsittely siten, että sen sisällä mahdollisesti olevat terävät esineet eivät satuta. Jätépussi jätetään vakaaksi eikä sitä täytetä reunoja myöten. Näin pussin yläosasta saa tukevan otteen. Kahden käden otteessa pussia kallistetaan pintaa kohden yläosasta kiinni pitäen, jolloin pohjan toinen reuna tyhjenee ja siitä saa otteen. Pussia ei missään vaiheessa painella ja se kuljetetaan tarvittaessa vaunulla.

Rikkoutuneita laseja, teräviä esineitä tai huumeneuloja voi olla esimerkiksi julkisten tilojen keittiöiden ja ravintoloiden roskapusseissa. Tapaturman vaaraa vähennetään käyttämällä viiltoja kestäviä suojakäsineitä. Ruiskut laitetaan talteenottokapseliin tai suljettuun astiaan.

Tuholaistorjunta

Kiinteistöjen tuholaisia ovat jyrsijät, elintarviketuohyönteiset, kärpäset, muurahaiset, torakat, sokeritoukat ja linnut. Kaikki tuholaiset vaikuttavat rakennusten kuntoon. Sen lisäksi ne levittävät erilaisia tauteja, ja jyrsijät aiheuttavat myös sähkötapaturmia rikkoessaan sähköjohtoja.

Painopiste tuholaistorjunnassa on ennaltaehkäisy. Myös kunta voi velvoittaa kiinteistön haltijaa tuholaistorjuntaan, esimerkiksi rottien hävittämiseksi tietyltä alueelta. Tuholaisten sisäänpääsymahdollisuudet tulee kartoittaa. Huolehtimalla ympäristön ja tilojen siisteydestä vältetään luomasta olosuhteita, jotka osaltaan vaikuttavat tuholaisten esiintymiseen. Tuholaisten pääsy sisätiloihin ja pesiminen pitää estää ja rajoittaa huolehtimalla hyvästä siivouksesta ja puhtaanapidosta sekä hävittämällä tuholaiset mekaanisilla laitteilla tai kemikaaleilla.

Ennen kemikaalien käyttöä tulee aina perehtyä aineen käyttöturvallisuustiedotteeseen ja varmistaa oikea käyttö. Käyttöturvallisuustiedotteet antavat ohjeita myös suojautumiseen. Myrkkijä käsiteltäessä tarvitaan kertakäyttöisiä suojahaalareita ja käsineitä sekä myrkkynaamaria. Aineiden varoaikoja tulee noudattaa huolellisesti.

Viherpalvelut

Nurmikoiden ja istutusten hoidossa käytetään lievästi myrkyllisiksi luokiteltuja aineita, kuten eräiden sienitautien torjuntaan tarkoitetut kasvinsuojeluaineet. Niitä saavat käsitellä vain ruiskuttajatuokinnon suorittaneet henkilöt. Vaarallisia aineita säilytetään aina lukituissa tiloissa. Niistä on oltava käyttöturvallisuustiedote.

Kasvien hoidossa käytetään sekä rakeisia että nestemäisiä lannoitteita. Niiden käsittelyssä on käytettävä asianmukaisia suojavarusteita (suojakäsineet, suojahaalarit). Nestemäisiä lannoitteita käsiteltäessä on käytet-

tävä roiskesuojausta. Puhdasta huuhteluvettä on oltava valmiina pullossa siltä varalta, että nestettä roiskuu silmiin tai iholle. Näistä tapauksista on syytä ilmoittaa työnjohtajalle.

Kalkin ja muiden hienojakoisten aineiden levityksessä on käytettävä hengityksen ja silmien suojainta. Kalkkipöly kuivattaa ihoa. Paljaalle iholle jäävä pöly on syytä huuhtoa pois välittömästi. Paloturvallisuussyistä lannoitteita ja työkoneita ja polttoaineita tulee säilyttää eri tiloissa.

Raivaus- ja moottorisahaa käytetään puiden kaadossa ja pensaiden raivauksessa. Työnjohdon tulee varmistaa ennen työn aloittamista työntekijän ammattitaito ja perehdytys. Turvallinen työskentely edellyttää asianmukaisia suojaimeja: kuulonsuojaimet, turvakengät, suojalasit, kypärä ja viiltosuojatut housut. Tiheän puuston raivauksessa tarvitaan myös kasvojen suojasta.

Yksintyöskentely

Kiinteistöpalvelutehtävien yksintyöskentelyn vaaratekijöiden selvittämisessä ja arvioinnissa on huomioitava ainakin työtapaturman ja -väkivallan vaara. Vaaratilanteita voi aiheuttaa esimerkiksi siivous- tai huoltokohteen avainten ryöstöyritys. Työntekijöille suositellaan kannettavaa hälytintä tai matkapuhelinta, jossa on pikavalinnat hätänumeroon tai muihin sovituihin numeroihin.

Uhkaavat tilanteet ja työväkivalta – Alan työntekijät voivat havaita asiakasyrityksessä työskennellessään yritykseen kohdistuvaa ilkivaltaa ja rikollisuutta. Asiakasyrityksen kanssa voidaan sopia muun muassa seuraavista asioista:

- Miten suhtautua aukiolo- tai normaalitöajan ulkopuolisiin sisään yrittäjiin?
- Keneen otetaan yhteyttä, kun asiakasyrityksessä havaitaan ilkivaltaa, varkaus, murto tai muuta rikollista toimintaa?

Uhkaaviin tilanteisiin ja työväkivaltaan kannattaa varautua osana työn vaarojen selvittämistä. Varautuminen tarkoittaa eri tilanteisiin liittyvien ohjeiden ja toimintamallien laadintaa, henkilöstön opastamista ja tarvittaessa harjoittelua. Osa varautumista voi olla hälytys- ja valvontajärjestelmien hankkimista ja käytön hallintaa. Näillä toimenpiteillä lisätään toimintavarmuutta ja vähennetään epämääräistä pelon tunnetta.

Ohjeiden ja toimintamallien laadinnassa on tarkoituksenmukaista

- selvittää, minkälaisia tilanteita on tapahtunut aikaisemmin

- hyödyntää henkilöstön käsitykset ja kokemukset uhka- ja väkivaltatilanteista
- varautua vaarojen arvioinnin perusteella muihinkin tilanteisiin
- käyttää tarvittaessa asiantuntijatukea.

Tukea ohjeiden ja toimintamallien laadintaan saa muun muassa aihealueen julkaisuista, vakuutusyhtiöiden, turvallisuus- ja vartiointiliikkeiden edustajilta sekä poliisilta.

Kiinteistöpalveluyrityksen omassa tilassa varautuminen voi tarkoittaa muun muassa seuraava:

- sovittujen toimintatapojen noudattamista (esim. ikkunoiden ja ovien lukitseminen, kun tila on tyhjänä, kassalippaan lukitus jokaisen käytön jälkeen, jne.)

- hätäpoistumisteiden merkitsemistä ja niiden kautta esteetöntä poistumista
- tarvittaessa huone- ja kalustejärjestelyjä, riittävää valaistusta
- mahdollisia valvonta- ja hälytysjärjestelmiä.

Erimielisyyksistä ja uhkatilanteista on voitava puhua työpaikalla esimiehen tai työtovereiden kanssa. Vakavat tilanteet voivat aiheuttaa traumaattista stressiä, joten työntekijällä on oltava mahdollisuus henkiseen jälkihoitoon. Työpaikan ohjeistoa laadittaessa on selvitettävä ensin työterveyshuollon mahdollisuus jälkihoitoon. Muita ovat jälkihoidon asiantuntijat, terveyskeskukset ja alueelliset kriisiryhmät. Työnantaja huolehtii tarvittavista tilanteen mukaisista työjärjestelyistä.

Seuraavaan listaan on koottu tilanteita, joista työpaikalla on hyvä laatia omat toimintatavat ja ohjeet.

Tilanne	Toimintatapa tai -malli
Erimielisyys asiakkaan tai asukkaan kanssa	Annetaan asiakkaan puhua, hänen sanomansa täsmentäminen, ei toisen nolaamista, oman tunnetilan hallinta, ratkaisujen ehdottaminen
Asiaton henkilö kiinteistössä tai alueella	Tilanteen mukaan jämäkkä, mutta tarvittaessa ystävällinen kehotus poistua
Kiinteistön ja omaisuuden ilkivalta, toisiin ihmisiin kohdistuva uhka tai väkivalta	Kehotus lopettaa, mikäli tilanne on itselle turvallinen, muutoin poliisin tai sovitun vartiointin hälyttäminen
Varkaan tai murtautujan havaitseminen itse teossa	Jokamiehen kiinniotto-oikeuden perusteella kiinni ottaminen, mikäli se on itselle turvallista, muutoin havaintojen tekeminen kyseisestä ihmisestä ja yhteys poliisiin
Väkivallalla tai aseella uhkaaminen	Pysähtymiskehotus, pakeneminen
Korkeapainevesityö	Työvälineiden ja laitteistojen kunnon tarkistaminen sekä työnvalvojan ja -tekijän pätevyyden varmistaminen ennen työn aloittamista. Parityöskentely.

Terveysvaarat ja niiden torjunta

Fysikaaliset terveysvaarat

Melu

Kiinteistöhoitajan työssä merkittävimpiä melun lähteitä ovat esimerkiksi lehtipuhallin, hiomakone, ruohonleikkuri, ajoneuvot (traktori tms.). Siivoojien työssä melua aiheuttavat työkoneet ja työtila.

Äänen voimakkuus ilmoitetaan desibeleinä (dB). Melu on ääntä, joka voimakkuudeltaan, taajuudeltaan (hertsi, Hz), kestoltaan tai ajoitukseltaan on sellaista, että se aiheuttaa vaaraa tai haittaa työntekijän turvallisuudelle tai terveydelle. Kuulovaurion riski toistuvassa melualtistuksessa riippuu melun voimakkuudesta ja altistusajasta. Jo alemmat melutasot voivat aiheuttaa haitallista kuormitusta, varsinkin jos työ vaatii keskittymistä tai puhekontakteja.

Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuvilta vaaroilta (26.1.2006/85): Melualtistuksen alempi toiminta-arvo on 80 dB(A) ja ylempi toiminta-arvo 85 dB(A). Jos työntekijän altistuminen melulle ylittää alemman toiminta-arvon, työnantajan on huolehdittava siitä, että työntekijän saatavilla on henkilökohtaiset kuulonsuojaimet. Jos työntekijän melualtistus vastaa ylempää toiminta-arvoa tai ylittää sen, työnantajan on annettava työntekijän käyttöön henkilökohtaiset kuulonsuojaimet, ja työntekijän on käytettävä niitä.

Melun voimakkuutta ilmaiseva asteikko on logaritminen, mikä tulee ottaa huomioon torjuntatoimenpiteitä suunniteltaessa. Esimerkiksi kun 85 desibelin jälkeen äänitaso nousee kolme desibeliä, melussaoloaika on pienennettävä puoleen.

Riskirajat

Melutaso	Aikaraja
85 dB	8 h
88 dB	4 h
91 dB	2 h
94 dB	1 h
97 dB	30 min
100 dB	15 min
103 dB	7 min
106 dB	3 min
109 dB	1 min

Kiinteistöhoitajan melualtistus

Työ / melun lähde	dB
Traktorin ajaminen	
kattoluukku kiinni	77–86
kattoluukku auki	–89
Hitsaus	83–95
Vaakatasoleikkurit	85–90
Siimurit	105–106
Reppupuhallin	70–106

Esimerkkejä kiinteistöhoitajan työn melun lähteistä ja altistuksesta.

Työpaikalle voi tarvittaessa hankkia tai lainata mittarin, jolla kiinteistöhoito- ja siivoustyön ääniolosuhteet selvitetään. Työterveyshuolto voi myös tehdä mittauksia osana työpaikkaselvitystä. Koneen tai laitteen melutasoa on pyrittävä pienentämään teknillisin keinoin – rakenteellisin muutoksien tai erilaisin suojuksin. Tarvittaessa – ja aina kun työntekijästä niin tuntuu – tulee luonnollisesti hankkia asianmukaiset kuulonsuojaimet käytettäväksi häiritsevää ääntä aiheuttavassa työssä.

Tärinä

Käsiin kohdistuva tärinä syntyy joko käsityökalun iskevästä edestakaisesta liikkeestä, kuten erilaisista talttausvasaroista, tai pyörivästä liikkeestä, kuten hiomakoneissa. Kiinteistöhoitajien ja etenkin siivoojien asianmukaiset työvälineet ovat pääsääntöisesti tärinävaikutuksilta melko hyvin suojattuja. Joitakin poikkeuksia on, kuten eräät vihertöissä käytettävät laitteet.

Valaistus

Hyvä valaistus parantaa työn laatua ja joutuisuutta sekä lisää työn turvallisuutta. Lisäksi hyvä valaistus vaikuttaa ihmisten viireystilaan ja parantaa viihtyvyyttä.

Huono valaistus ei aiheuta silmävammoja, mutta riittämätön valaistusvoimakkuus sekä suora tai epäsuora häikäisy lisäävät työntekijöiden tapaturmariskiä ja työssä väsymistä.

Valaistuksessa näkyvyyteen ja näkömukavuuteen vaikuttavat esimerkiksi

- valaistusvoimakkuus (yksikkö luks)
- valon suuntaus
- häikäisy
- kontrasti
- sisustus, kuten seinien ja kattojen värit
- valonlähteiden väriominaisuudet.

Erityisen tärkeää valaistuksen parantaminen on ikään-tyville työntekijöille. Yli 45 vuotiaan valontarve on huomattavasti suurempi verrattuna kolmekymmppiseen. Usein tämä jää huomiotta, vaikka työpaikalla muuten huolehdittaisiinkin perusvalaistuksesta.

Valaistus on tärkeä työolotekijä sekä siivoojan että kiinteistönhoitajan työssä. Asiakkaan tiloissa tehtävään työn valmisteluun – jo neuvotteluvaiheessa – on hyvä liittää valaistustason arviointi ja tarvittava lisääminen. Tämä koskee kaikkia tiloja ja erityisesti niitä, joissa tekijän on nähtävä työnsä jälki tai joissa esimerkiksi sijaitsee säätölaitteita tms. Siivoustyössä tulee edellyttää myös ns. siivousvalon kytkemistä porrassiivouksen ajaksi.

Lämpöolot

Lainsäädännössä ei ole asetettu työhuoneen ilman lämpötilalle raja-arvoja. Lämpökuormitus riippuu ilman lämpötilasta, työn raskaudesta, suojavaatetuksesta, ilman liikkeestä ja kosteudesta.

Lämpötila suhteessa työhön

Paikallaan olo	21–23 °C
Kevyt istumatyö	21–25 °C
Kevyt työ	19–23 °C
Keskiraskastyö	17–21 °C
Raskas työ	12–17 °C

Työpaikan sisälämpötilaa järjestettäessä tulisi normaalioloissa (poikkeuksena bellekaudet) pyrkiä yllämainittuihin lämpötila-alueisiin.

Ulkona tehtävässä työssä kylmä alkaa selvästi haitata työntekoa silloin, kun lämpötila laskee –10 asteeseen. Tuulisella säällä jo nolla-aste tuntuu haitalliselta. Työskentely kylmässä kuormittaa elimistöä, ja työ tuntuu raskaammalta kuin vastaava työ lämpimässä.

Ihmiset sietävät kylmää eri tavoin. Tähän vaikuttavat ruumiinrakenne, ihonalainen rasvakudos, sukupuoli, ikä ja terveys sekä lääkkeiden ja alkoholin käyttö. Kylmän-sietokykyä heikentävät univaje, väsymys sekä neste- ja energiavaje.

Tunnistettujen tai piilevien sairauksien oireet tulevat usein esiin kylmässä työskenneltäessä. Ne henkilöt, joilla on kylmään liittyviä oireita, kokevat kylmän epämiel-lyttävämpänä kuin oireettomat henkilöt.

Kiinteistöpalvelualalla työkohteet voivat vaihtua nopeasti lämpimistä sisätiloista kylmään ulkoilmaan ja päinvastoin. Kylmässä työskentelyn vaarat on tunnis-tettava. Riskin arvioinnin ja työntekijöiden palautteen perusteella suunnitellaan torjuntatoimet. Työpaikalla

on hyvä keskustella yhdessä ja vaihtaa kokemuksia siitä, millä tavoin kylmien ja vaihtelevien lämpötilojen ongelmat voidaan ratkaista.

Kylmän haittoja voidaan vähentää teknisillä toimilla, työn suunnittelulla ja organisoinnilla, esimerkiksi työn tauotuksella ja lämmittelymahdollisuuksilla. Vaihtu-vissa lämpöolosuhteissa töiden suunnittelu ja oikea vaatetus ovat tärkeitä haitallisen kuormituksen ja terveysvaarojen ehkäisykeinoja. Silloin, kun merkittävä osa työstä tehdään vaativissa olosuhteissa, hankitaan asiallinen suojavaatetus.

Kylmästä aiheutuvien riskien torjuntasuunnitelmat tulee liittää myös työsuojelun toimintaohjelmaan sekä työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan.

Sisäilma

Hyvän sisäilman tunnusmerkkeinä ovat oikea lämpö-tila, ilman sopiva kosteus, puhtaus ja raikkaus sekä alhainen melutaso. Sisäilman laatuun vaikuttavat monet eri tekijät. Tärkeimpiä ovat rakennuksen kunto sekä toimivat ilmanvaihto- ja lämmityslaitteet.

Sisäilmaan liittyy yleisesti ongelmia, niin asunnois-sa kuin muissakin rakennuksissa. Huonon sisäilman aiheuttamat terveyshaitat ilmenevät erilaisina oireina ja sairauksina. Näitä ovat esimerkiksi hengitysteiden, silmien ja ihon ärsytys, päänsärky, väsymys, kuumeilu ja hengitystieinfektiot sekä pitkäaikaissairaudet, kuten astma. Terveyshaittojen lisäksi huono sisäilma aiheuttaa epävihiä.

Kemialliset vaarat

Terveydelle vaaralliset kemikaalit

Työnantajan on varmistettava, että työpaikalla käy-tettävistä kemiallisista aineista on toimitettu käyttö-turvallisuustiedotteet ja että aineiden päällykset on merkitty asianmukaisesti. Käyttöturvallisuustiedotteet pitää säilyttää työpaikalla järjestettyinä, arkistoituina ja työntekijöiden nähtävänä. Työsuojeluvaltuutetulle ja työterveyshuoltoon on annettava käyttöturvallisuustie-dotteiden ja kemikaaliluettelon kopiot.

Työnantajan on opastettava työntekijöitä käyttä-mään ja käsittelemään kemikaaleja turvallisesti sen mukaan, mitä käyttöturvallisuustiedotteissa, päällysm-erkeissä ja käyttöohjeissa todetaan.

Kemikaaleille altistuminen

Kemikaalien terveydellinen vaikutus määräytyy altistumisen määrän, laadun, keston ja tavan mukaan. Oireet voivat ilmetä heti, jolloin kyseessä ovat akuutit vaikutukset, tai vasta pitkän ajan kuluessa eli krooni-sina vaikutuksina. Vaikutukset ovat joko pysyviä tai

ohimeneviä. Akuutteja vaikutuksia ovat esimerkiksi päänsärky, pahoinvointi ja myrkytys. Pitkäaikaisia vaikutuksia ovat esimerkiksi syöpä, hermostolliset vauriot ja allergiat.

Kemikaaleille altistutaan pääasiassa hengityselimistön ja ihon kautta, joissakin tapauksissa myös suun kautta. Altistumiseen vaikuttavat myös kokonaisaltistuminen, työn raskaus, joka vaikuttaa hengitysvolyymiin, henkilökohtainen hygienia sekä suojainten käyttö ja huolto.

Altistuksen torjunta

Valtioneuvoston päätöksen mukaan työnantajan on arvioitava työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta uhkaavat kemialliset vaarat ja ryhdyttävä tarvittaviin torjuntatoimiin. Lisäksi työnantajan on selvitettävä altistuksen luonne ja määrä eli se, mille kemikaaleille työntekijät altistuvat, kuinka voimakasta altistus on, kuinka kauan se kestää ja kuinka monet työntekijät altistuvat.

Työnantajan on selvitettävä kemikaalien käyttökohdet, mahdolliset päästölähteet ja -tilanteet sekä kemikaalitapaturmien mahdollisuus. On otettava huomioon normaalit kunnossapito- ja siivoustyöt sekä erikois- ja häiriötilanteet. Altistusta selvitetään kokemuksen sekä aikaisempien työhygienisten mittausten perusteella tai mittaamalla itse ilman epäpuhtauksia ja biologista altistumista.

Terveyshaittojen arvioinnissa tulee erikseen ottaa huomioon työntekijän, työn ja työympäristön erityispiirteet. Työntekijään liittyviä erityispiirteitä ovat esimerkiksi työntekijän erityinen herkkyys, tupakointi tai raskaus.

Kemiallista altistumista voidaan vähentää erilaisilla korjaustoimilla ja vaikuttamalla jokapäiväisiin rutiineihin. Torjuntakeinot voivat olla teknisiä toimia, tai ne voivat liittyä työmenetelmiin, työtapoihin tai asenteisiin sekä henkilönsuojaimiin.

Kemikaalien varoitusmerkit

Räjähtävä

Syttyvä

Hapettava

Paineen alaiset
kaasut

Ympäristölle
vaarallinen

Välittömästi
myrkyllinen

Vakava terveysvaara

Terveyshaitta

Syövyttävä

Lisätietoa varoitusmerkkien GHS-koodeista sekä varoitusmerkkeihin liittyvistä vaaraluokista ja -kategorioista löytyy kemikaalineuvonnan sivuilta <http://www.kemikaalineuvonta.fi/fi/Saadosalue/CLP/Merkinnat/>

Siivoustyössä kemialliset aineet ovat alan keskeisiä turvallisuus- ja terveystekijöitä. Kemikaalien käytön opastaminen on tärkeää sekä siivoajan terveyden kannalta että taloudellisuuteen ja ympäristöseikkoihin liittyvistä syistä. Opastuksessa käsitellään muun muassa oikean aineen valinta, suojautuminen ja laimentaminen, esimerkiksi saunojen ja uima-altaiden puhdistamisessa käytettävät voimakkaat aineet. Kemiallisia aineita käsiteltäessä tarvitaan aina suojakäsineitä ja aineiden annostelussa silmänsuojaimia. Tiettyjen aineiden käsittelyssä ja tilanteissa myös hengityssuojaimet ovat tarpeen.

Kiinteistönhoidossa kemikaalit liittyvät myös erilaiseen puhdistus- ja pintakäsittelyyn. Erityisen voimakkaita kemikaaleja käytetään esimerkiksi viemäritöissä, joissa käsineiden on oltava haponkestäviä. Myös silmät on suojattava roiskeilta.

Aineen annostelemisesta alkuperäispakkauksesta pienempiin astioihin on oltava ohjeet ja ohjeiden noudattamista on valvottava. Astioihin ja pakkauksiin on kiinnitettävä asianmukaiset etiketit.

Biologiset vaarat

Biologisia terveysvaaroja voivat aiheuttaa mikrobin rakenneosat, kuten solut, itiöt ja rihmastot. Ne voivat kulkeutua elimistöön ihokosketuksen, naarmujen tai ihopiston kautta, pisaratartuntana iholle, silmiin tai limakalvoille sekä hengitysteitse ja ruoansulatuskanavan kautta. Elimistöön joutuessaan mikrobit voivat aiheuttaa terveydellisiä haittoja, esimerkiksi haavatu- lehduksia, keuhkotulehduksen, ärsytysoireita, kuumei- lua, väsymystä ja hengitysalergioita.

Kiinteistöalan työssä voi mikrobeille altistua tyypilli- simmin siten, että terävä esine lävistää ihon.

Työnantajan on huolehdittava siitä, että työnteki- jät saavat tietoa ja opastusta biologisten tekijöiden mahdollisista terveysvaaroista. Samalla on opastettava varoimista altistumisen ehkäisemiseksi, hygieniavaati- muksista, suojainten ja suojavaatetuksen käytöstä sekä tehtävistä vaaratilanteista ja vaaratilanteiden estämisessä.

Työterveyshuollon on järjestettävä biologisille tekijöille altistuville työntekijöille lääkärintarkastukset. Työpaikkaselvitysten ja riskinarvioinnin perusteella ne työntekijät, jotka altistuvat tietyille biologisille tekijöille, on mahdollisuuksien mukaan rokotettava. Erityisen tärkeää tämä on esimerkiksi niille siivoajille, jotka työskentelevät erityisen epähygieenisissä tiloissa. Kaikki biologisesta altistumisesta aiheutuneet sairaus- ja kuolemantapaukset on ilmoitettava työsuojeluviran- omaiselle

Home – Siivoajat ja kiinteistönhoitajat tarvitsevat tietämystä ja pelisäännöt sisäongelmien havaitsemiseen sekä niistä ilmoittamiseen. Homeongelman torju- misessa on tärkeää, että kosteusvaurioiden vähäisetkin jäljet havaitaan ajoissa. Yllättä- västä homeongelmasta saattaa olla kysymys, kun jossakin tilassa työskentelevät henkilöt kärsivät jatkuvasti silmäoireilusta, nenän tuk- koisuudesta, äänen käheydestä, päänsärystä ja selittämättömästä kuumeilusta.

The image shows two overlapping forms used for hazard identification. The top form, titled 'KEMIALLISET VAARATEKIJÄT (K) BIOLOGISET VAARATEKIJÄT (B)', is a risk assessment form for chemicals and biological hazards. It includes a table for 'Vaaratilanteen kuvaus', 'Riski', 'Toimenpiteet', 'Vastuuhenkilö', 'Aika-tahti', and 'OK'. The bottom form, titled 'VAAROJEN TUNNISTAMINEN', is a checklist for identifying hazards. It includes sections for 'Tiedot kemiallisten vaarojen tunnistamiseksi' (K1-K3), 'Kemikaalien käyttö' (K4-K6), 'Työssä esiintyvät ja syntyvät altisteet' (K7-K14), and 'Biologiset vaaratekijät' (B1-B3). It also has a section for 'Muita mahdollisia vaaratekijöitä' and a 'Lisätietoja:' section.

Esimerkki: Kemialliset- ja biologiset vaaratekijät, vaarojen tunnistaminen.

Henkilönsuojaimet

Työntekijöille on hankittava vaatimusten mukaiset henkilönsuojaimet, jos tekniset toimenpiteet tai työn organisointi eivät riitä vaaran vähentämiseksi.

Henkilönsuojainten tarpeen arviointi

Valtioneuvoston päätöksen mukaan suojainten hankinnan on perustuttava työpaikalla tehtävään arviointiin. Arvioitavia kohteita ovat työpaikan olosuhteet, työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta uhkaavat tekijät, ergonomian vaatimukset sekä työntekijöiden terveydentila.

Työnantajan tehtävänä on kartoittaa työpaikalla olevat vaarat ja arvioida tapaturma- tai sairastumisriskit. Tämä voidaan tehdä yhteistyössä työntekijöiden kanssa ja käyttää apuna ulkopuolisia asiantuntijoita, esimerkiksi työterveyshuollon henkilöstöä sekä asiakaskohteen työsuojelu- tai asiakkaan edustajaa. Riskien arviointi voi sisältyä työterveyshuollon työpaikkaselvitykseen tai muuhun työpaikan oloja koskevaan selvitykseen. Riskien arvioinnissa kannattaa hyödyntää myös tietoa toimialan tai vastaavan työn vaaroista sekä tapaturma- ja ammattitautitilastoja.

Riskejä on tarvittaessa arvioitava kunkin työntekijän työpisteestä, ja arviointi on uusittava, kun työolot tai -menetelmät muuttuvat. Ohjeena voi käyttää myös suojainten käyttöpäätöksen liitteessä olevaa luetteloa, jossa on esimerkkejä niistä toiminnoista ja toiminnan alueista, joissa saatetaan tarvita suojaimia. Tarvittaessa tehdään työhygieenisii mittauksia. Tuloksia verrataan terveydellisiin raja-arvoihin, sillä ne antavat viitteitä kemiallisista ja fysikaalisista riskeistä.

Henkilönsuojaimilta vaadittavien suojausominaisuuksien selvittämiseksi tulee määrittää vaara ja arvioida sen suuruus, esimerkiksi haitallisen kemikaalin pitoisuus työilmassa tai melutaso, sekä se, mihin haittavaikutus kohdistuu. Tarvittavia ominaisuuksia verrataan saatavilla oleviin suojaimiin.

Suojaimestakin voi aiheutua vaaroja, jotka on otettava huomioon suojaimen valinnassa ja käytössä. Esimerkiksi kuulonsuojaimen käyttö saattaa estää varoitusäänen kuulemisen, suojakäsineet tehdä tartuntaotteesta kömpelön ja silmien suojain rajoittaa näkökenttää. Luonnonkumi tai nahkakäsineiden sisältämä kromi voivat herkistää ihoallergialle. Liian väljähihaiset tai leveälahkeiset suojavaatteet voivat takertua koneisiin.

Henkilönsuojainten valinta

Suojaimia valittaessa on hyvä ottaa huomioon työntekijän kokemukset ja näkemykset suojaimista, samoin hänen terveydentilansa ja yksilölliset ominaisuutensa. Suojainten pitää olla käyttäjälleen sopivat tarvittavien säätöjen jälkeen. Suojainten olisi oltava mahdollisim-

man käyttömukavia ja ergonomisia. Suojainten käyttö kuitenkin yleensä kuormittaa käyttäjiä eri tavoin.

Työnantajan on määriteltävä suojainten käyttötilanteet sekä selvitettävä käyttöjakson pituus, työhön liittyvät rasitustekijät sekä altistuksen toistuvuus. Myös riskien suuruus ja työpaikan erityisolot vaikuttavat suojainten käyttöön.

Työntekijöille on kerrottava niistä vaaroista, joilta henkilönsuojainten käyttö suojaa, sekä heitä on opastettava suojainten käyttöön.

Työnantajan on huolehdittava henkilönsuojainten hankkimisesta ja niiden toimintakunnosta huoltojen, korjausten ja uusimisen avulla. Henkilönsuojaimia on säilytettävä siinä työkohteessa, jossa niitä tarvitaan. Säilytystilojen on oltava sellaisia, että suojaimet eivät likaannu tai vaurioidu säilytyksen aikana.

Suojaimet huolletaan valmistajan ohjeiden mukaan joko työpaikalla tai huoltoon erikoistuneessa liikkeessä. Huolto voidaan antaa myös tehtäväksi siihen koulutetulle henkilölle. Suojainten käyttäjät on koulutettava varmistamaan ennen käyttöä ja käytön jälkeen, että suojain on toimintakunnossa. Vioista on ilmoitettava työnantajalle.

Työnantaja hankkii toimiala- tai työpaikkakohtaisen vaaran arvioinnin perusteella tarvittavat suojavaatteet. Työntekijöiden osallistumisesta hankintakustannuksiin voidaan sopia, jos työntekijät voivat käyttää suojavaatteita myös muualla kuin työpaikalla.

Kiinteistöpalvelutyöpaikalla tavallisimpia tarvittavia suojaimia ovat käsineet ja jalkineet, mutta työtehtävissä joudutaan käyttämään myös muita henkilönsuojaimia, kuten silmä- ja hengityssuojaimia.

Käsineet

Käsiensuojaimia käytetään suojaamaan käsiä iho- taudeilta ja työtapaturmilta. Käsineet voivat suojata mekaanisilta ja kemiallisilta tekijöiltä, termisiltä tekijöiltä, kuten kuumuudelta, kylmyydeltä ja sulan metallin roiskeilta, biologisilta tekijöiltä sekä säteilyltä, sähköltä ja tärinältä.

Mekaanisia vaaroja ovat viillot, pistot, repäisyt ja hankaus. Mekaanisilta vaaroilta suojaavat käsineet valmistetaan yleensä nahasta tai tekstiilistä.

Puhdistusaineet, liuottimet, maalit ja lakat sekä syövyttävät ja myrkylliset aineet aiheuttavat kemiallisia haittoja. Kemikaaleilta ja mikrobeilta suojaavat parhaiten kumi- tai muovikäsineet. Lyhyissä työvaiheissa käytetään kertakäyttökäsineitä. Kun työpaikalle hankitaan kemikaaleilta suojaavia käsineitä, on otettava selvää, onko käsinet testattu työpaikalla käytössä olevilla kemikaaleilla.

Kuumuudelta ja tulelta suojaavia käsineitä käytetään suojaamaan lämpösäteilyltä, liekeiltä ja sulan metallin roiskeilta. Käsineitä valmistetaan nahasta ja tekstiilistä. Hitsaajien suojakäsineet suojaavat mekaanisilta ja termisiltä tekijöiltä sekä ultraviolettisäteilyltä.

Kylmyydeltä suojaavissa käsineissä on tavallisesti useita kerroksia. Päällimmäinen kerros suojaa tuulelta ja ulkoapäin tulevalta kosteudelta sekä työympäristön vaaroilta. Irtovuori, eristeet ja aluskäsineet lisäävät käsineiden lämpimyyttä. Päällismateriaalina käytetään yleensä nahkaa, kumia, muovia tai tekstiiliä ja eristeenä tai vuorina mikrokuituvanua, fleecettä, huopaa, laminoitua kangasta, neulosta tai tekoturkista.

Tärinää vaimentavat sellaiset muovikäsineet, joiden tartuntapinnoilla on pieniä ilmarakkuloita, sekä muovi- ja nahkakäsineet, joiden tartuntapinnat on pehmustettu vaahtomuovilla. Vaahtomuovilla pehmustetut käsineet vaimentavat tärinää paremmin.

Suojakäsineet saattavat ärsyttää ihoa, ja tätä voi torjua käyttämällä suojakäsineiden alla kangaskäsineitä. Työn päätyttyä iho pitää puhdistaa. Pesu nestemäisellä käsienvuoritusaineella ja vedellä ärsyttää vain vähän ihoa mutta puhdistaa usein riittävästi. Pesun jälkeen iho kannattaa voidella käsivoiteella.

Jalkineet

Oikein valituilla työjalkineilla voidaan estää useimmat varvas- ja jalkapohjavammat sekä pienentää liukastumisvaaraa. Ne voivat myös vähentää jalkoihin ja selkään kohdistuvaa haitallista kuormitusta. Kiinteistöhoitajan työssä on useita vaaroja, joiden vuoksi asialliset jalkineet on syytä hankkia. Siivoojan työssä kysymys on turvallisuuden lisäksi jaksamisesta: kunnollisissa jalkineissa päivittäinen ”jalkojen päällä oleminen” kysyy vähemmän voimia.

Työssä ja työympäristössä voivat jalkatapaturmia aiheuttaa esimerkiksi

- mekaaniset tekijät, kuten kaatuvat, putoavat tai terävät esineet ja liukastuminen
- kemialliset tekijät, kuten hapot, emäkset, liuottimet, polttoaineet, mineraaliöljyt, rasvat ja kosteus
- termiset tekijät, kuten lämpösäteily, kosketuslämpö ja kylmyys.

Putoamissuojaus

Putoamissuojausta tarvitaan kiinteistöhoitajan työssä muun muassa katoilla työskenneltäessä, esimerkiksi lumenluonnissa. Suojautumisesta on huolehdittava asianmukaisilla turvaköysillä ja -valjailla. Putoamissuojukseen liittyvät myös kiskot, työtasot, kaiteet ym. Näistä ja muista seikoista on sovittava asiakkaan kanssa tämän tiloissa työskenneltäessä. Putoamissuojainten valmistajan laatimissa käyttöohjeissa on annettava oleelliset tiedot erityisesti

- varmalta kiinnityspisteeltä vaadittavista ominaisuuksista ja lyhyimmästä tarvittavasta vapaasta matkasta käyttäjän alapuolella
- vyön tai valjaiden oikeasta pukemisesta ja kiinnitysmekanismien liittämistä varmaan kiinnityspisteeseen.

Laitteiden käyttäjät ja työnjohto on perehdytettävä suojainten ja laitteiden oikeaan käyttöön.

Myös siivoojat tarvitsevat putoamissuojausta, esimerkiksi turvavaljaita ikkunanpesun, tasojen, kattojen, venttiilien yms. pyyhkimisessä, mikäli käytettävissä ei ole riittäviä korokkeita tai henkilönostimia.

Työhyvinvoinnin kokonaisuus

Työhyvinvointia ylläpitävällä toiminnalla (tyhy-toiminta) tarkoitetaan kaikkea toimintaa, jolla tuetaan ja edistetään työntekijän työ- ja toimintakykyä sekä terveyttä hänen työuransa kaikissa vaiheissa. Toiminta kohdistuu työpaikan koko henkilöstöön riippumatta henkilön iästä tai terveydentilasta. Työsuojelupäällikölle ja -valtuutetulle on lainsäädännössä ja työsuojelusopimuksessa asetettu erityisiä tehtäviä tyhy-toiminnassa. Työterveyshuolto on asiantuntijana keskeisessä asemassa toiminnan suunnittelussa, käynnistämässä ja ylläpitämisessä. Tyhy-toiminta osana työterveyshuoltoa kuuluu myös Kelan korvausmenettelyn piiriin.

Kaikki työn tekeminen edellyttää vaihtelevasti sekä henkisesti että fyysisesti kuormittavaa toimintaa. Sopiva määrä kuormitusta on välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille. Liiallinen tai liian vähäinen kuormitus voi aiheuttaa terveydellisiä haittoja. Ihmisen kuormittumiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten työn sisältö, tieto- ja taitovaatimukset, työympäristö, työvälineet ja -menetelmät, johtaminen, työyhteisö ja erityisesti oma osaaminen. Kuormituksen suuruus riippuu eri tekijöiden laadusta, määrästä ja vaikutusajasta. Haitallista kuormitusta aiheuttavat tekijät tulee tunnistaa ja niiden vaikutus arvioida työntekijöiden hyvinvoinnille.

Työn kuormitustekijät otetaan huomioon työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa ja työterveyshuollon tekemissä työpaikkaselvityksissä. Yksilön kuormittumista arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota myös hänen yksilöllisiin henkisiin ja fyysisiin edellytyksiinsä, ominaisuuksiinsa ja odotuksiinsa työnsä suhteen. Jos työntekijän todetaan kuormittuvan työssään terveyttä vaarantavalla tavalla, työterveyshuolto voi selvittää tarkemmin työn terveellisuuden ja turvallisuuden tason sekä työkokonaisuuden haitallisesti kuormittavat piirteet. Työnantajan velvollisuutena on ryhtyä toimenpiteisiin kuormitustekijöiden välttämiseksi tai vähentämiseksi.

Fyysinen kuormittuminen

Työn fyysinen kuormittavuus määräytyy työasentojen ja -liikkeiden sekä työssä tarvittavan lihasvoiman määrän ja lihastyön laadun perusteella. Lisäksi siihen vaikuttavat merkittävästi työvälineiden tarkoituksenmukaisuus ja kunto sekä työympäristön fyysiset ominaisuudet, esimerkiksi ilman lämpötila, kosteus ja liike. Työn fyysinen kuormittavuus on hyväksi ihmisen terveydelle silloin, kun se on sopusoinnussa tekijänsä ominaisuuksien ja toimintakyvyn kanssa.

Siivoojan ja kiinteistönhoitajan työssä haitallista kuormittumista aiheuttavat yli- ja huippukuormitus, yksipuolinen kuormitus ja alikuormitus.

Yli- ja huippukuormitus ja toistotyö

Kiinteistöpalvelualan töissä taakkojen käsin nostot ovat yleensä toistuvia. Työnantajan tulee kartoittaa nostotyön vaarat. Vaarojen arvioinnissa kannattaa käyttää työterveyshuollon asiantuntemusta. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon työtehtävän, taakan, työympäristön ja nostotekniikan vaikutus sekä työntekijän ominaisuudet.

Jos raskaita nostoja ja siirtoja ei voida välttää tai tehdä turvallisiksi työmenetelmiä ja työoloja parantamalla, työntekijöiden käyttöön on hankittava kyseiseen työhön sopivia apuvälineitä. Työntekijöitä on opastettava apuvälineiden käyttöön ja oikeaan nostotekniikkaan.

Siivous on edelleen suurelta osin käsin tehtävää toistotyötä, esimerkiksi lattioiden puhdistaminen eli moppaaminen, joka kuormittaa yksipuolisesti tuki- ja liikuntaelimiä ja verenkiertoelimistöä.

Yksipuolinen kuormitus

Kiinteistöpalvelualan työpaikoilla on kiinnitettävä huomiota työmenetelmiin, työn järjestelyihin, olosuhteisiin asiakkaan tiloissa, työvälineisiin ja niiden sopivuuteen käyttäjälleen sekä työtapoihin ja -tottumuksiin. Ongelmia voivat aiheuttaa tehtävien yksipuolisuus ja rajoittuneisuus, joista seuraa usein myös työasentojen ja -liikkeiden yksipuolistuminen. Samoin tauotukset saattavat jäädä liian vähäisiin. Työn oikea tauottaminen ja rytmitys ovat tärkeitä asioita jaksamisen kannalta. Esimiesten tulee pitää huolta siitä, ettei työ kuormita yksipuolisesti ja aiheuta haittaa tekijänsä terveydelle.

Alikuormitus

Joskus työn fyysinen kuormitus saattaa olla niin vähäistä, että ihminen ei saa edes elimistön toimintakyvyn ylläpitämiseksi tarvittavaa kuormitusta. Tyypillisiä tällaisia tehtäviä ovat kiinteistönhoidon valvomotyöt. Joissain tapauksissa olisikin hyvä selvittää mahdollisuus työkiertoon tai tehtävien monipuolistamiseen. Myös vapaa-aikana omaehtoisesti, esimerkiksi erilaisten liikuntaharrastusten avulla, hankittu fyysinen kuormitus on erityisesti alikuormittavissa tehtävissä toimiville suositeltavaa.

Fyysisen työhyvinvoinnin kehittäminen ja ylläpito ovat yhteistoimintaa. Hyvään tulokseen voidaan vaikuttaa monilla tavoilla.

Toimenpiteet työpaikalla:

- perehdytys ja työnopastus
- työssä oppiminen ja taitojen ylläpito
- työympäristön jatkuva parantaminen, johon liittyy muun muassa vaarojen arviointi
- terveyttä uhkaavien haittojen poistaminen
- työhyvinvointia tukevien toimintojen kehittäminen
- yksilölliset toimenpiteet, tukitoimet, työkokonaisuusien uusi muotoilu jne.
- mahdollisuuksien luominen ja kannustaminen omaehtoiseen toimintaan.

Omaehtoinen toiminta:

- tötaitojen ylläpito ja kehittäminen
- monipuolisten työasentojen ja liikkeiden opetteleminen
- taukoliikunta, kunnosta huolehtiminen, yms.

Työterveyshuollon kanssa yhteistyössä järjestetty toiminta:

- työhyvinvoinnin seuranta, esimerkiksi työpaikkaselvityksen, terveystarkastuksen ja työkyvyn arvioinnin avulla
- fysioterapeutin antama ryhmäkuntoutus, yleiskunnan parantaminen tai yksilöity fysioterapia kuten ns. niskakoulu, selkäkoulu tms.
- ennalta laaditun suunnitelman mukaisesti toteutettava muu ohjelma.

Kelan järjestämä kuntoutus:

- Aslak (ammattillisesti syventävä lääkinnällinen varhaiskuntoutus)
- Tyk-valmennus (työkykyä ylläpitävä valmennus).

Lisäksi järjestetään kuntoremonttikursseja, joiden kustannukset jakautuvat puoliksi työnantajan ja SAL:n (Suomen Ammattiliittojen Lomajärjestö SAL ry) kesken.

Henkinen kuormittuminen

Työympäristö ja työssä jaksaminen kehittyvät myönteiseen suuntaan, kun henkinen kuormitus on tasapainossa työntekijän edellytysten kanssa, sopimatonta kuormitusta aiheuttavat tekijät tunnistetaan ja työnteon edellytyksiä parannetaan jatkuvasti.

Henkiseen kuormittumiseen ja työssä jaksamiseen vaikuttavat muun muassa

- työyhteisön ilmapiiri
- työtehtävien sisällöt ja vaativuus
- ammattitaito
- yksilölliset ominaisuudet
- esimiestyö/johtamistapa
- työympäristön laatu.

Työyhteisön ilmapiiri

Myönteistä työilmapiiriä lisäävät

- varmuus tulevaisuudesta
- kaikkien tiedossa olevat yhteiset tavoitteet
- työtehtävien ja vastuualueiden selvyyt
- kunnossa olevat käytännön pelisäännöt ja toimitatavat
- oppiva ja kehittyvä työyhteisö
- henkilöstön aktiivisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia vahvistava johtajuus

- henkilöstön ja työn jatkuva kehittäminen
- yhteistyökäytännöt (toiminnan suunnittelu, työn ja turvallisuuden kehittäminen ym.)
- yhteiset tapahtumat
- työhön liittyvistä asioista puhuminen ja ongelmatilanteiden käsittely asiallisella tavalla.

Työtehtävien sisältö ja vaativuus

Sellaiset työt, jotka vastaavat useimpien ihmisten odotuksia, tarjoavat:

- töiden sisältöön ja vaativuuteen liittyvää vaihtelua ja mielekkyyttä
- mahdollisuuden säädellä työn tekemistä omien voimavarojensa ja vireystilansa mukaan siten, että työn määrä ja vaativuus pysyvät sopivina
- mahdollisuuden oppia uutta ja kehittyä ammatissa
- mahdollisuuden päätöksentekoon ainakin omissa tehtävissä
- tilaisuuksia kokea omaan työhön kohdistuvaa arvostusta
- mahdollisuuden hahmottaa työn kokonaisuus ja oma osuus siinä
- mahdollisuuden saada palautetta ja tietoa siitä, mitä tuloksia työltä odotetaan
- mahdollisuuden saada tukea tarvittaessa
- mahdollisuuden vuorovaikutteiseen toimintaan.

Yksilölliset ominaisuudet

Samoissakin tehtävissä toimivien henkilöiden henkisesä kuormittumisessa voi olla suuria eroja. Kuormittumiseen vaikuttavat muun muassa stressinhallinnan taidot, ammattitaito ja työhön kohdistuvat odotukset. Myös elämäntilanne vaikuttaa yksilön kokemaan kuormitukseen eri aikoina.

Haitallinen henkinen kuormittuminen aiheuttaa voimakasta tai pahimmillaan jopa vaikea-asteista väsymistä. Vakava työuupumus voi syntyä esimerkiksi pitkäaikaisen stressin tuloksena. Yksilötason vaikeaan ongelmaan vaikuttavat työhön liittyvien tekijöiden lisäksi usein myös ihmisen henkilökohtaiseen elämään liittyvät tilanteet ja olosuhteet.

Tilapäinen väsymys sen sijaan helpottuu yleensä tauottamalla työtä ja lepäämällä riittävästi. Tilapäistä väsymistä pystytään ehkäisemään työpaikalla työssä jaksamista edistävällä toiminnalla.

Työssä jaksamisen edellytykset vaihtelevat henkilöittäin. Jotta työ- ja elämäntilanteet eivät pääsisi kasautumaan kenellekään hallitsemattomiksi, on hyödyllistä löytää luonteva tapa keskustella esimiehen kanssa säännöllisesti töihin liittyvistä asioista.

Jaksamisongelmat konkretisoituvat usein ikääntyneillä työntekijöillä. Sellaisissa työyhteisöissä, joissa on paljon ikääntyneitä työntekijöitä, on syytä erityisesti miettiä, miten

- työtehtäviä voidaan muokata fyysisiä toiminta-edellytyksiä vastaaviksi
- huolehditaan ikääntyvän työntekijän ammatillisten valmiuksien ylläpidosta ja kehittämisestä
- pitkän työkokemuksen kautta saatua tietoa ja osaamista voidaan parhaiten hyödyntää ja osoittaa, että työkokemusta arvostetaan työyhteisössä.

Henkisen työhyvinvoinnin kehittäminen ja ylläpito liittyvät työpaikan yleiseen työympäristön hallintaan. Henkisen työhyvinvoinnin avainasioita ovat seuraavat:

- Osaan työni, minulla on hyvät työvälineet ja koen työni ja työympäristöni turvallisiksi.
- Koen, että työni arvostetaan ja saan palautetta työni tuloksesta.
- Työpaikalla keskustellaan riittävästi yhteisistä asioista ja tavoitteista (on riittävästi yhteistä keskustelua ja yhteisiä tavoitteita).

Henkistä tyhy-toimintaa on yksinkertaisesti se, että työpaikalla puhutaan tarpeeksi usein ja riittävän kuuntelevasti työasioista – työn pulmista ja keinoista korjata ne sekä siitä, millaiseksi koemme työmme. Jokaisen olisi voitava käydä työhön liittyviä asioita ja tuntemuksia läpi oman esimiehen kanssa säännöllisin väliajoin. Työhyvinvointiasioiden käsittely erilaisissa kokoonpanoissa ja esimerkiksi koko työpaikan yhteisissä tilaisuuksissa on myös suositeltavaa. Suunniteltaessa ja kehitettäessä tyhy-toimintaa kannattaa käyttää hyväksi työterveyshuollon henkilöstön asiantuntemusta.

Riskien arviointi työpaikalla –työkirja STM Työsuojeluosasto

PSYKOSOSIAALISET KUORMITUSTEKIJÄT (P) TOIMENPIDELOMAKE

Riskien arviointi työpaikalla –työkirja STM Työsuojeluosasto

PSYKOSOSIAALISET KUORMITUSTEKIJÄT (P) VAAROJEN TUNNISTAMINEN

Yritys: Arvioinnin kohde: Tekijät:

Päiväys:

Työn sisältö

P 1. Yksipuolinen työ

P 2. Työn laadulliset vaatimukset

P 3. Työtehtäviin sisältyvä vastuu

P 4. Valpaa olo

P 5. Tiedon käsittely

P 6. Työn keskeytykset

P 7. Työtehtäviin sisältyvät vuorovaikutus-tilanteet

P 8. Väkivallan uhka

Organisointi ja toimintatavat

P 9. Työnjako, tehtävänkuvat ja tavoitteet

P 10. Vaikutusmahdollisuudet omaan työhön

P 11. Työn määrä ja työtahti

P 12. Yötyöt, vuorotyö, yötyö ja työn sironaisuus

P 13. Liikkuva työ

P 14. Työsuhteen epävarmuus

P 15. Työskentelyolosuhteet ja työvälineet

Työyhteisön sosiaalinen toimivuus

P 16. Yksitysohjeet

P 17. Esimiehen ja työyhteisön tuki

P 18. Yhteistyö ja tiedonkulk

P 19. Häirintä tai epäasiallinen kohtelu

P 20. Syrjivä kohtelu

Muita mahdollisia vaaratekijöitä?

Lisätietoja:

Todennäköisyys

Alkainen	1 Merk
Mahdollinen	2 Väh
Todennäköinen	3 Kot

Arviointi riski Seuraa tilannetta Selvitä

Esimerkki: Psykososiaaliset kuormitustekijät, vaarojen tunnistaminen.

Turvallinen työpaikka

Perusasiat kunnossa

Oman työn hallinta

Työturvallisuus ja työsuojelutoiminnan tuloksellisuus ovat kiinni työpaikan ihmisistä. Henkilöstö tekee työtään turvallisen etsimällä yhdessä kehittämismahdollisuuksia. Lähtökohtana on, että työpaikan ja ihmisten perusasiat ovat kunnossa.

Siivoojan ja kiinteistönhoitajan työn kaltaisissa, kiinteistöpalvelualan itsenäisissä tehtävissä on tärkeää, että työntekijä kokee hallitsevansa työnsä. Tämä ei tarkoita pelkkää ammattitaitoa.

Tasapainoisen työn hallinnan perusasioita ovat, että

- voi vaikuttaa omaan työhönsä ainakin siihen, miten sen tekee
- kokee työnsä turvalliseksi
- osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä ja -menetelmiä
- saa perehdytystä, työhön opastusta ja koulutusta
- tietää asiakkaiden odotukset ja sen, kuinka tyytyväisiä he kulloinkin ovat
- tuntee esimiehensä odotukset ja saa tältä arvostusta ja tukea työhönsä
- on työyhteisön jäsen; yhteistyö työtovereiden kanssa: sijaisena olo, opastaa ja on opastettavana, oppii toiselta, työskentelee työparin kanssa
- tuntee työpaikan tavoitteet ja tietää, miten oma työ liittyy niihin.

Työn vaarat selvitetty

Oppaan Työturvallisuus-osassa kerrotaan yleisimmistä siivoojan ja kiinteistönhoitajan työhön liittyvistä tapaturmavaaroista sekä mahdollisista terveyshaitoista. Turvallisella kiinteistöpalvelualan työpaikalla

- työhön liittyvät tapaturmavaarat on kartoitettu
- työtapaturmien tutkimismenettelyistä on sovittu
- aktiiviseen vaaratekijöistä ilmoittamiseen kannustetaan
- järjestyksen ja siisteyden tavoitetasosta omissa tiloissa on sovittu, samoin kuin jokaisen vastuista
- liikenne- ja liikkumisvaarat on kartoitettu
- työolosuhteet on kartoitettu ja niistä on sovittu asiakkaiden kanssa
- koneisiin ja laitteisiin liittyvät turvallisuusasiat ovat vähintään lain mukaisessa kunnossa
- sähkölaitteet ja johdot ovat kunnossa, ja sähkötöihin liittyvät vaarat ovat hallinnassa
- paloturvallisuudesta on huolehdittu vähintään lain vaatimusten mukaisesti
- väkivallan uhkaa ennakoidaan ja torjutaan jatkuvasti
- työhön liittyvät fyysiset vaarat, kuten melu, värinä, puutteelliset valaistusolosuhteet, haittaavat lämpöolot ja huono sisäilma, on kartoitettu
- kemialliset ja biologiset vaarat on otettu huomioon

- henkilönsuojainten tarve on selvitetty: tarkoituksenmukaisia suojaimeja on riittävästi, käyttöön on järjestetty opastusta ja käyttöä seurataan
- putoamisvaarat on kartoitettu: tikkaiden käytöstä, henkilönostoista, katoilla liikkumisesta ym. on annettu ohjeet, joiden noudattamista valvotaan.

Työturvallisuus- ja työterveyshuoltoasioiden hallinta

Säädösten mukaiset asiat

Työpaikalla on oltava ainakin seuraavat asiat kunnossa:

- Työn, työolojen ja muun työympäristön vaara- ja haittatekijöiden selvittämisen ja arvioinnin asiakirja on ajan tasalla.
- Työsuojelun toimintaohjelma on ajan tasalla ja sisältää ainakin suunnitelman työn- ja työolojen vaara- ja haittatekijöiden poistamiseksi ja vähentämiseksi. Muu sisältö määritellään työpaikkakohtaisesti, esimerkiksi työsuojeluvastuut, tarvittaessa muut työnantajaa velvoittavat menettely- ja toimintatapaohjeet, työsuojelu- ja työterveyshuollon tehtävät ja lähiajan toiminnan sisällöt.
- Asiakasyrityksen kanssa tai vuokratyöntekijöitä käytettäessä on määritelty vastuukysymykset ja sovittu työsuojelun toteutuksesta.
- Nuoria työntekijöitä (alle 18-vuotiaita) koskevat työtehtäväkohtaiset rajoitukset on määritelty työpaikalla.
- Työsuojelun yhteistoimintaorganisaatio toimii:
 - työsuojelutoimikunnalla toimintasuunnitelma
 - työsuojeluhenkilöiden toimintaedellytyksistä sovittu
 - työsuojeluvaltuutettujen ja työsuojelupääallikön koulutuksesta huolehdittu.
- Työterveyshuolto on järjestetty, sopimus, toimintasuunnitelma ja työpaikkaselvitys ovat ajan tasalla.
- Työsuojelusäädökset ja muut tarvittavat alakohtaiset ohjeet sekä työsuojeluviranomaisen yhteystiedot ovat henkilöstön käytettävissä.

Asiantuntijatuki

Työsuojeluhenkilöille suositellaan tarvittavien työsuojelun asiantuntijatahojen yhteystietojen hankkimista. Näitä voivat olla

- työmarkkinajärjestöt
- Työturvallisuuskeskus
- Työterveyslaitos
- tapaturma- ja eläkevakuutusyhtiö
- muut työpaikan kannalta tarpeelliset tahot.

Luettelo työsuojelun asiantuntijatahoista oppaan lopussa.

Työturvallisuuden jatkuva parantaminen

Henkilöstön turvallisuusosaamisen varmistaminen

Uuden työntekijän perehdyttäminen

Uuden työntekijän perehdyttämisen tulee olla niin kattava, että hän oppii tuntemaan työpaikkansa, sen tavat, ihmiset ja työnsä sekä siihen liittyvät odotukset. Työnopastukseen kuuluvat kaikki asiat, jotka liittyvät itse työn tekemiseen. Näitä ovat esimerkiksi työkokonaisuus, se, mistä osista ja vaiheista työ koostuu sekä mitä tietoa ja osaamista työ edellyttää. Lisäksi tarvitaan tietoa työssä käytettävistä koneista ja välineistä, työhön liittyvistä terveys- tai turvallisuusvaaroista sekä siitä, kuinka työ tehdään turvallisesti.

Työnopastus on tärkeä osa ennakkoivaa työsuojelua, ja siksi opastussuunnitelman tulee perustua työn vaarojen selvittämisestä saatuihin tietoihin. Työssä tai työympäristössä havaitut vaarat ja vaaratilanteet on poistettava tai vaaroja vähennettävä jo ennen työn aloittamista. Jäljelle jäävistä vaaroista tulee antaa erityistä opastusta kiinnittämällä huomiota vaarojen tunnistamiseen ja menettelytapoihin vaaratilanteiden ennalta ehkäisemiseksi.

Työnopastusvaihe on tärkeä rasitusvammojen ennalta ehkäisemiseksi. Havaittujen vaarojen poistamisen ja ergonomisten parannusten lisäksi tulee antaa tietoa ergonomisesti oikeista työmenetelmistä, -liikkeistä ja -asennoista. Työnopastukseen kuuluu myös sopimattoman henkisen kuormituksen torjunta sekä työpaikan pelisäännöistä keskustelu.

Kiinteistöpalvelualan työpaikassa uudelle henkilölle esitellään vähintään

- omaan työhön liittyvät koneet, laitteet ja muut apuvälineet sekä niiden turvallinen käyttö
- työturvallisuusasiat
- tietoturvakysymykset (vaitiolovelvollisuus ym.)
- työtehtävät ja edellytetty suoritusasto
- ”talon tavat”
- työkohteet
- asiakkaan kanssa sovittu palvelun laatu
- vastuurajat (korjaus- ym. kustannusten jako esimerkiksi asukkaan ja yhtiön välillä)
- työn organisointi ja yhteistyö työpaikalla (tiimi, työnjako, vastuut ja valtuudet yms.)
- työsuojelupäällikkö, -valtuutettu ja luottamusmies sekä heidän yhteystietonsa.

Työnopastaminen on hyvä vastuuttaa yhdelle tai muutamalle henkilölle. Työnopastajille annetaan tarvittava koulutus. Etenkin kokemattoman työntekijän opastus vaatii muilta joustavuutta (omat työt saattavat hetkelisesti häiriintyä). Työnantaja vastaa työnopastuksesta,

joten myös esimiesten tulee varata aikaa opastamiseen. Käytännössä opastaminen otetaan huomioon esimerkiksi työvuorosuunnittelussa. Työpaikan oman työsuojeluhenkilöstön asiantuntemuksen hyödyntäminen on myös tärkeää, jotta työsuojeluasiat saataisiin luontevasti osaksi työnopastusta.

Opastettavan motivointi ja häneen myönteisesti suhtautuminen on tärkeää; tämä edesauttaa ja nopeuttaa työhön sisään pääsyä.

Työnopastuksen on oltava suunnitelmallista heti alusta alkaen. Suunnitelmaan tulee sisältyä myös seuranta ja palaute. Opastettavat asiat on hyvä koota esimerkiksi kansioksi.

Nuorten ja kesätyöntekijöiden työhön perehdyttämiseen ja opastukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Ulkomaalaisten opastaminen

Ulkomaalaisten osuus kiinteistöpalvelualan töissä lisääntyy jatkuvasti. Heidän kohdallaan erityiskysymyksiä ovat kielitaidon puutteellisuus sekä erilainen kulttuuri ja aikaisempi toimintaympäristö. Muuten työnopastuksessa pätevät pitkälti samat asiat kuin kenen tahansa uuden työntekijän opastuksessa.

Työnopastuksessa tulee aina varmistaa, että opastuksessa annettu tieto on mennyt perille. Erityisesti on varmistettava, että työturvallisuusasiat on ymmärretty oikein. Seuraavassa muutamia ohjeita:

- Opasta ulkomaalainen huolellisesti työhön, työmenetelmiin ja työturvallisuuteen.
- Opeta ammattisanasto suomeksi toistamalla ja näyttämällä.
- Käännä työohjeiden sanat ja termit työntekijöiden käyttämälle kielelle.
- Käytä opastuksessa apuna valokuvia ja piirroksia.
- Anna kokeilla ja anna siitä palautetta.
- Jos työpaikalla on muita saman maan kansalaisia, hyödynnä heitä opastuksessa.
- Valitse työpaikalta ”kummi”, jonka puoleen opastettava voi ongelmatilanteessa kääntyä.
- Varmista, että tieto on mennyt perille ja ymmärretty oikein.

Uusien asioiden valmistelu ja opettelu

Turvallisella työpaikalla tiedostetaan, että etenkin kaiken uuteen tai yllätykselliseen sisältyy riskkejä. Työnantajan ja työpaikan kaikkien henkilöiden tehtävänä on pitää huolta, että kaikki työt ja tehtävät ovat turvallisia tekijälleen. Turvallisuustyö on jatkuvaa parantamista. Koko ajan tulee uusia kohteita, koneita ja laitteita, tilanteita, vaaratekijöitä – ja uusia ihmisiä tekemään työtä. Tavoitteena on, että työt opitaan ja pystytään tekemään yhä turvallisemmin.

Uusi kohde

Asiakastahon edustajien kanssa sovitaan niistä asioista, joilla kiinteistöpalvelualan työntekijän ”työmaasta” saadaan mahdollisimman turvallinen. Sopiminen perustuu kohteen riskien arviointiin. Työntekijän itsensä on hyvä olla tässä mukana – kaikkien osapuolien eduksi.

Kiinteistöpalvelualan työssä sovittavia ja huomioitavia asioita ovat muun muassa seuraavat:

- kohteeseen siirtyminen
- ovien lukitus (ja se, saako ketään päästää sisälle)
- kompastumisen tai liukastumisen ehkäisy
- sähköturvallisuus
- hengitysilmaan ja lämpöoloihin vaikuttavat asiat (esimerkiksi saunatiloissa)
- pistorasiat ja muut koneiden liikuttamiseen vaikuttavat asiat
- valaistuksen järjestäminen
- väkivallan uhka
- menettelytavat ja yhteydenotto hätätapauksissa
- vesipiste (ensiaputilanteiden, esim. haavan hoidon, varalle)
- asiakkaan teknillisten tilojen turvallisuus
- kattotöiden turvajärjestelyt
- yhteistyö isännöitsijän ja tarvittaessa viranomaisen kanssa
- paloturvallisuus
- tarvittaessa muut turvallisuusjärjestelyt.

Uusi laite tai muu apuväline

Mitkä turvallisuusasiat on hallittava, kuten koneen tai laitteen oikea ja turvallinen käyttö, toiminta häiriötilanteissa, huolto, päivittäiset tarkastukset?

Ennakoimaton tilanne

Työsuojelun haasteena ovat työn arvaamattomat vaarat, joita työpaikoilla esiintyy usein poikkeuksellisissa tilanteissa, esimerkiksi häiriöiden poistoissa sekä erilaisissa puhdistus- ja huoltotöissä. Kiinteistöpalvelualan työpaikoilla näihin vaaratekijöihin varautuminen on tärkeää siksikin, että työtä tehdään usein yksin. Työpaikalla on hyvä olla aika ajoin päivitettävä, kuhunkin työtehtävään liittyvä kattava turvallisuustieto: Mitä työntekijälle on kyseisessä tehtävässä sattunut, lähes sattunut tai tullut riskinä mieleen? Näin kertyy hyödyllistä tietoa, jonka avulla opitaan yhä paremmin tuntemaan yksittäisten työtehtävien riskit. Tällaista tietoa tarvitaan perehdytyksen ja työnopastuksen lisäksi myös työmenetelmien ja -välineiden sekä työympäristön kehittämisessä.

Entä jos...

Kiinteistöpalvelualan töissä voi sattua onnettomuuksia, vaikka lähes kaikki kuviteltavissa oleva olisikin tehty. On välttämätöntä, että kun jotain sattuu, asianomainen tietää, miten menetellä. Siksi työpaikalla tulee sopia

menettelytavat vaaratilanteitten varalta. On esimerkiksi tiedettävä, mistä saa ensiapua.

Tiedon jakaminen

Myös kokeneet kiinteistöpalvelualan työntekijät keskustelevat mielellään työstään esimerkiksi esimiehensä kanssa. Esimies ei välttämättä tunne kaikkia yksityiskohtia, jotka vaikuttavat eri tavoin eri kohteissa tehtäviin töihin. Tavoitteena on, että työturvallisuusasioihin kiinnitetään säännöllisesti järkevällä tavalla huomiota.

Siivous

Hyvä esimerkki on siivoustyöpaikka, jossa kokeneet siivoajat vaihtoivat säännöllisesti ajatuksia työn perusasioista, kuten työmenetelmistä, aineista, työvälineistä, koneista, ergonomiasta, työturvallisuudesta ja työn suunnittelusta. Keskustelun tuloksena havaittiin, että työskentelyedellytyksiä voidaan vieläkin parantaa ja että niistä pitää kertoa uusille ihmisille. Konkreettisina asioina tulivat esiin seuraavat:

- aineiden laimennus ohjeiden mukaan
 - perustellaan terveys- ja ympäristönäkökulmilla
- kevennystä työskentelytapoihin
 - esimerkiksi mikrokuitumenetelmä
- koneiden oikean käytön ja puhdistuksen merkitys
 - rikkinäisiä koneita ei käytetä vaan ne tuodaan korjattavaksi ja varustettuna viestillä, mikä on vikana ja miten se ilmenee
- työvälineitä sekä koneita tulee olla riittävästi saatavilla
 - kokeillaan uusia ja kevyempiä menetelmiä
- suojakäsineet
 - riittävästi saatavilla, ne varustetaan omalla nimellä, ja niitä saa useamman parin käyttöön
- jalkineet
 - liukastumisen estäminen pesujen yhteydessä, työnantajan kustantamat suojajalkineet eli kumisaappaat
 - turvalliset työjalkineet
- hyvät työasut
 - sopiva pukeutuminen, esimerkiksi kylminä aikoina ”kerrospukeutuminen”
- työasennot ja siivoajan ergonomiatieto
 - koulutusta työterveyshuollosta selän ja raajojen venähdysten estämiseksi
- rokotukset
- irralliset johdot lattioilla
 - viestiä asiakkaille johtojen kiinnityksistä
- asiakasyrityksen toivomukset
 - muutostarpeet yms. paremmin tietoon

- lämpötila ja ilmanvaihto
 - esimerkiksi saunatiloissa tuuletus maksimiin ennen siivousta
 - esimerkiksi toimistojen ja koulujen siivouksessa sovitaan, että ilmanvaihto on päällä siivouksen aikana
- hengityssuojaimet saunan siivouksessa
 - erityisesti klooria sisältäviä puhdistusaineita käytettäessä
- meluhaitat
 - kuulonsuojainten ja korvatulppien käytön opastus ja motivointi
- häirintä ja väkivalta
 - kartoitetaan häirintä ja väkivaltatilanteet
 - sovitaan menettelytavoista
 - koulutetaan ja harjoitellaan tilanteiden varalta
 - puhelimiin ohjelmoitu hätänumero
- yksintyöskentely
- varhaisaamu- sekä iltä- ja yötyö.

Kiinteistöhoito

Hyvä esimerkki on kiinteistöhoitajien työpalaveri, jossa puhuttiin työasioista pitkää aikaa vähän perusteellisemmin. Aiheina olivat seuraavat: mitä vaaroja työssä on ja miten välitämme niistä tietoa muille työyhteisön jäsenille. Samalla valmisteltiin myös työhön opastajalle päivitettyä luetteloa siitä, mitä uusille ihmisille pitää kertoa:

- tikkailta putoamisvaara esim. lampun vaihdossa
 - asianmukaiset tikkaat, tarvittaessa työpari, vaihtoehtoisia nostomenetelmiä
- taakkojen nostot
 - ergonomiset työasennot
- putoavat esineet
 - asianmukaiset työjalkineet
- kemialliset aineet: polttoaineet, torjunta-aineet ym.
 - aineiden oikea säilytys, käyttöturvallisuustiedotteiden tuntemus, oikeat työtavat, suojaimet
- vihertyöt: liukastuminen (märät nurmirinteet ym.)
 - jalkineet
- melu ja tärinä
 - suojaimet, kehittyneet työkoneet
- koneiden käyttö: sinkoutuvat kivet ym. – leikkureiden terät
 - koneiden kunnon seuranta, suojaimet, oikeat työtavat, koneiden heittosuojat ym.
- pakokaasut pienkoneilla
 - polttoaineseokset, koneiden kunto
- hygienia (koiran ja ihmisten jätökset)
 - työvaatteet, käsiaineet, suojaimet
- aggressiiviset ihmiset
 - toimintaohjeet uhkaavissa tilanteissa
- huumepiikit
 - oikeat työtavat.

Yhteinen työturvallisuuden parantaminen

Toimiva turvallinen työyhteisö

Työpaikalla on oltava riittävästi erilaista yhteistyötä, jotta työsuojelulla pystytään käytännössä parantamaan työturvallisuutta. Työsuojelun perustietojen leviäminen ja juurtuminen, riskien arviointi sekä työolojen parantaminen edellyttävät kykyä käsitellä asioita tavoitetietoisesti ja avoimesti. Työoloja ja -turvallisuutta kehitetään yhdessä. Tässä kehittämistyössä kaikki työpaikan ihmiset, koko työyhteisö, tarvitsevat toisiaan. Toimivassa työyhteisössä ihmisten odotukset, edellytykset ja kokemukset ovat tasapainossa työn ja työympäristön vaatimusten sekä työn tarjoamien mahdollisuuksien kanssa.

Työhyvinvoinnin kehittämisen mahdollisuudet

Työhyvinvointi on henkistä vireyttä ja fyysistä terveyttä. Liikunta lisää henkistä ja fyysistä jaksamista työssä. Esimerkiksi siivoojien työhyvinvointia ylläpitävän toiminnan järjestämisessä on tärkeää muistaa, että työn ja työympäristön kehittämisen lisäksi kiinnitetään huomiota myös liikuntatottumuksiin.

Työhyvinvointia ovat myös henkiset voimavarat, joita saa mielekkääksi koetusta työstä. Tässä tarvitaan tueksi työyhteisöä. Henkisen hyvinvoinnin kehittäminen on parasta, mitä työyhteisö voi antaa työntekijälle. Siivoojan ja kiinteistöhoitajan työ on asiakkaan odotuksia vastaavan palvelun tuottamista – ajatuksella, taidolla ja tunteella.

Työhyvinvoinnin kehittämismahdollisuuksia kannattaa tarkastella laajasti:

- johtamis- ja esimiestyön kehittäminen henkilöstöä tukevaan ja kuulevaan suuntaan
- koulutus työhön liittyviin terveys- ja turvallisuusasioihin
- yhteinen työolojen rasitus- ja vaaratekijöiden arviointi; parantamishankkeet – esimerkiksi teema kerrallaan
- terveys- ja kuntomittaukset, yhteiset liikunta- ym. tapahtumat
- muu yhteinen toiminta
- henkilökohtaiseen liikuntaan tai harrastukseen kannustaminen työajan ulkopuolella. Työnantaja voi tukea omaehtoista liikuntaharrastusta esimerkiksi liikuntaseteleiden avulla.

Kyky puhua työasioista

Toimivassa työyhteisössä osataan puhua avoimesti toihin liittyvistä asioista. Työpaikalla pidetään yllä ja kehitetään työpaikan ja työn luonteeseen sopivia menettelytapoja yhteistyölle. Keskustelu työhön liitty-

vistä asioista voi tapahtua erilaisissa kokoonpanoissa ja yhteyksissä, esimerkiksi kahden kesken esimiehen kanssa, ryhmässä esimiehen johdolla tai ilman esimiestä tai vaikkapa koko henkilöstön läsnä ollessa työpaikan yhteisessä tilaisuudessa.

Keskustelulla ei tarkoiteta pelkästään avointa ja luonnollista tilanne- ja päiväkohtaista vuorovaikutusta vaan työn sekä työn edellytysten tavoitteellista kehittämistä. Istutaan alas ja katsotaan vähän perusteellisemmin, missä mennään. Näitä kutsutaan kehityskeskusteluiksi.

Keskustelun aiheina ovat esimerkiksi

- työvälineet
- osaaminen
- työturvallisuus
- asiakkaiden odotukset ja kokemukset sekä palaute.

Kehityskeskustelun tuloksia ovat muun muassa

- esimieheltä saatu tuki työlle
- palaute tehdystä työstä / palaute myös esimiehelle
- toisilta oppiminen; esimerkiksi, miten joku toinen on ratkaissut saman ongelman
- yhdessä laaditut tavoitteet.

Keskusteleva työpaikka on turvallinen. Sellaisella työpaikalla työsuojaus sanat muuttuvat varmimmin työturvallisuutta varmistaviksi teoiksi.

Työsuojelun asiantuntijatahoja

Työmarkkinajärjestöt

Työmarkkinajärjestöt ovat solmineet sopimuksia, joissa on sovittu työsuojeluyhteistyön järjestelystä. Ne tiedottavat ja antavat neuvoja työsuojeluasioista, järjestävät työsuojelukoulutusta ja tuottavat työsuojeluaineistoa.

Työturvallisuuskeskus TTK

Työturvallisuuskeskus TTK on työmarkkinakeskusjärjestöjen perustama asiantuntijaorganisaatio. Sen tarkoituksena on parantaa työhyvinvointia kehittämällä työyhteisöjen toimintaa ja osapuolten yhteistyötä, edistämällä työn terveellisuutta, turvallisuutta ja tuloksellisuutta sekä parantamalla esimiestyötä. Työturvallisuuskeskus ylläpitää myös työsuojeluhenkilörekisteriä. Yrjönkatu 29 C, 5. krs, 00100 Helsinki, p. 09 616 261, info@ttk.fi, <http://www.ttk.fi>.

Toimialaryhmät

Työturvallisuuskeskuksen yhteydessä toimii palvelu-, kunta-, kuljetus- ja logistiikka- sekä teollisuusryhmät, jotka koostuvat työnantajien ja palkansaajaliittojen edustajista. Kiinteistöpalveluala kuuluu palveluryhmään, ja myös kunta-alalla on monia kiinteistöpalvelualan töitä. Ryhmien tehtäviin kuuluu mm.

- seurata alan työsuojelun kehitystä
- kouluttaa
- tiedottaa
- tuottaa alakohtaisia julkaisuja ja muuta aineistoa
- toteuttaa muut liittojen antamat tehtävät.

Palvelu- ja kuntaryhmien yhteystiedot ovat samat kuin Työturvallisuuskeskuksella.

Työterveyslaitos

Työterveyslaitos etsii ratkaisuja asiakkaittensa ja työelämän tarpeisiin tutkimuksen, koulutuksen, asiantuntijapalveluiden ja tiedonvälityksen keinoin. Laitos julkaisee Työ Terveys Turvallisuus -lehteä, joka jaetaan työpaikkojen työsuojelu- ja työterveyshenkilöstölle. Laitoksella on kattava työterveyshuoltoalan tietopalvelukeskus. Työterveyslaitos toimii viidellä paikkakunnalla: Helsingissä, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella ja Turussa.

Osaamiskeskukset muodostavat Työterveyslaitoksen perusrakenteen. Niiden tehtävänä on varmistaa strategisten tavoitteiden toteuttaminen. Osaamiskeskuksissa on tiimejä, teema-alueita, toimintaohjelmia ja kärkitutkimusyksiköjä. Työterveyslaitoksen kolme osaamiskeskusta ovat terveys ja työkyky, työn ja työorganisaatioiden kehittäminen ja työympäristön kehittäminen. PL 40, 00251 Helsinki p. 030 4741, <http://www.ttl.fi>

Työsuojelurahasto

Rahasto myöntää varoja työsuojelututkimukseen ja -koulutukseen, työsuojelun tiedottamiseen sekä kehittämisavustuksiin työpaikoilla. Rahasto rahoittaa muun muassa Työturvallisuuskeskuksen toimintaa. Annankatu 34-36 B, 2. krs. 00100 Helsinki, p. 09 6803 3311, info@tsr.fi, <http://www.tsr.fi>

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston verkosto

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston verkoston kansalliselta internet-sivustolta löytyy työsuojeluviranomaisten ja -tutkimuslaitosten sekä muiden työsuojeluorganisaatioiden tuottamaa tietoa ja linkkejä. Verkkosivuston osoite on <http://osha.europa.eu/fi>

Vakuutusyhtiöt

Vakuutusyhtiöt, Tapaturmavakuutuskeskus ja Työeläkevakuuttajat osallistuvat työsuojelun ja työkykytoiminnan kehittämiseen sekä työtapaturmien ehkäisyyn. Vakuutusyhtiöiden toimintoja ovat muun muassa

- riskikartoitukset ja turvallisuusarvioinnit
- työpaikkojen tekniset ja turvatarkastukset sekä ohjeiden antaminen
- koulutus ja luennot
- työpaikkojen työhyvinvointipalvelujen tukeminen
- julkaisutoiminta, tiedottaminen ja muu valistustyö
- työpaikalla kuolemaan johtaneiden ja katastrofiluonteisten tapaturmien tutkimus (TOT-järjestelmä)
- työtapaturmatilastojen ylläpito.

Tukes (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto)

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tehtäviin kuuluu vaarallisten kemikaalien varastoinnin, nestekaasun, maakaasun ja räjähteiden käytön sekä sähkölaitteiden ja -tarvikkeiden turvallisuuden valvonta.

PL 66, 00521 Helsinki, p. 029 5052 000

<http://www.tukes.fi>

Säteilyturvakeskus (STUK)

Säteilyturvakeskus valvoo, että säteilylaitteita, radioaktiivisia aineita ja ydinenergiaa käytetään turvallisesti niin työpaikoilla kuin muissakin elinympäristöissä.

PL 14, 00881 Helsinki, p. 09 759 881,

<http://www.stuk.fi>

VTT

VTT tekee työsuojeluun liittyviä rakenne-, aines- ja kestävyystutkimuksia sekä työhygieenisiä mittauksia.

PL 1000, 02044 VTT, p. 020 722 7070, <http://www.vtt.fi>

Työsuojelun verkko-osoitteita

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston verkoston työsuojelun tietopankki:
<http://osha.europa.eu/fi>

Lainsäädäntö ja viranomaistoiminta
Valtion säädöstietopankki (lait, säädökset):
<http://www.finlex.fi>
<http://www.tyosuojelu.fi>

Työsuojeluaineistoa
Työturvallisuuskeskus: <http://www.ttk.fi>
Työterveyslaitos: <http://www.ttl.fi>
Tapaturmavakuutuskeskus (TVK): <http://www.tvk.fi>

Tutkimusaineistoa
Työsuojelurahasto: <http://www.tsr.fi>
Työterveyslaitos: <http://www.ttl.fi>
VTI: <http://www.vtt.fi>

Esimerkkiluettelo nuorille työntekijöille vaarallisista töistä

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta 25.4.2012/188.

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään nuorista työntekijöistä 19 päivänä marraskuuta 1993 annetun lain (998/1993) 19 §:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 16/1997:

Mekaaniset vaaratekijät

Leikkaantumisen tai puristumisen erityinen vaara tai muu erityinen vaara voi olla esimerkiksi seuraavilla työvälineillä:

- 1) sirkkelillä, pyörösaahalla, vannesahalla, muulla kuin automaattisella syöttölaitteella ja terän koteloinnilla varustetulla höyläkoneella, moottorisahalla, jysinkoneella, levyleikkurilla ja muulla vastaavalla konevoimalla toimivalla leikkurilla, avonieluisella murskauskoneella, hiekansiroituslaitteella, muulla kuin toimintaan kytketyllä karansuojalla varustetulla kiinteästi asennetulla pylväs- tai pöytäporakoneella, kulmahiomakoneella, metallisorvilla, kaasuhitsaus- ja kaasuleikkauslaitteella, pulttipistoolilla, paineilmalla tai vastaavalla toimivalla naulaimella ja muulla vastaavalla koneella, laitteella ja työvälineellä, jolla omalla varomattomuudella voi aiheuttaa vakavan työtapaturman,

- 2) traktorilla, jossa ei ole turvaohjaamoja tai joka on varustettu vinssillä, kuormausnosturilla, kaivinkoneella tai etu- tai takakuormaimella taikka johon on liitetty mekaanista voimansiirtoa tarvitseva työkone, trukilla lukuun ottamatta hidasta tavaransiirtoa käytettävää niin sanottua matalanostotrukkia, maansiirtokoneella, metsätyökoneella, leikkupuimurilla, sekä vaativissa olosuhteissa moottori-käyttöisellä ruohonleikkurilla, moottorikelkalla ja mönkijällä,
- 3) konekäyttöisellä nosto- ja siirtolaitteella kuljettajana, merkinantajana tai hoitajana lukuun ottamatta kiinteästi asennetun painonappiohjauksella varustetun hissien ohjaamista sekä nostimella, taljalla tai vastaavalla laitteella oman työkappaleen nostamisessa sekä
- 4) henkilönostolaitteella.

Kemialliset vaaratekijät

Kemiallista vaaraa voi aiheutua aineista ja seoksista, jotka kuuluvat kemikaalien luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1272/2008 tai kemikaalilain (744/1989) mukaisesti luokkiin, seuraavasti:

- 1) edellä mainitun asetuksen mukainen vaaraluokka ja -kategoria ihon herkistyminen 1 sekä vaaralauseke H317 (voi aiheuttaa allergisen ihoreaktion) tai kemikaalilain mukainen varoitusmerkki Xi (ärsyttävä) ja vaaraa osoittava lauseke (R-lauseke) R43 (ihokosketus voi aiheuttaa herkistymistä)
- 2) edellä mainitun asetuksen mukainen vaaraluokka ja -kategoria hengitysteiden herkistyminen 1 sekä vaaralauseke H334 (voi aiheuttaa hengitettynä allergia- tai astmaoireita tai hengitysvaikeuksia tai kemikaalilain mukainen varoitusmerkki Xn (haitallinen) ja vaaraa osoittava lauseke (R-lauseke) R42 (altistuminen hengitysteitse voi aiheuttaa herkistymistä)
- 3) edellä mainitun asetuksen mukainen vaaraluokka ja -kategoria ihosyövyttävyys 1 A ja B sekä vaaralauseke H314 (voimakkaasti ihoa syövyttävää ja silmiä vaurioittavaa) tai kemikaalilain mukainen varoitusmerkki C (syövyttävä) ja vaaraa osoittavat lausekkeet (R-lausekkeet) R35 (voimakkaasti syövyttävää) ja R34 (syövyttävää); sekä
- 4) muut terveydelle vaaralliset aineet ja seokset, silloin kun niiden vaarallisuudesta, työmenetelmistä tai käsittelytavoista voi aiheutua vaaraa.

Fysikaaliset vaaratekijät

Seuraavissa töissä voi olla erityinen fysikaalinen vaara:

- a) työt, joissa voimakas melu voi aiheuttaa kuulo-vaurion vaaraa,
- b) työt voimakkaasti tärisevillä työkoneilla,
- c) työt, joissa voi altistua terveydellisille vaaroille kylmyyden tai kuumuuden vuoksi ja
- d) työt erityisen korkeassa tai matalassa ilman-paineessa,
- e) säteilytyöt ja muut vastaavat vaarallista säteilyä sisältävät tehtävät.

Sähköiset vaaratekijät

Erityinen sähköinen vaara voi olla jännitetyössä ja työssä paljaiden jännitteisten osien läheisyydessä sekä vahvavirtalaitteiden ja hissien huolto- ja korjaustyössä.

Ruumiillinen liikarasitus

Ruumiillinen liikarasitus voi liittyä raskaiden taakkojen nostoon sekä muuhun yksipuolisesti kuormittavaan työhön.

Biologiset vaaratekijät

Erityinen vaara voi olla työssä, jossa voi altistua työnte-kijöiden suojelemisesta työhön liittyvältä biologisten tekijöiden aiheuttamalta vaaralta annetussa valtioneu-voston päätöksessä (1155/1993) tarkoitettuun ryh-mään II-IV kuuluvalla biologisella tekijällä.

Eräät työt

Erityinen tapaturman tai terveyden vaurioitumisen vaara voi olla myös seuraavissa töissä:

- 1) maanalaisessa työssä kaivoksissa ja kaivannoissa tai muuten sellaisissa olosuhteissa, joissa on sortu-mis- ja luhistumisvaara,
- 2) räjäytystyössä ja muussa räjähdystarvikkeiden käsittelyssä,
- 3) alusten lastaukseen ja purkamiseen välittömästi kuuluvassa työssä,
- 4) kiskoajoneuvojen kuljettamisessa rautateillä ja kiskoliikenteessä sekä vaihde- ja järjestelytyössä ratapihoilla,
- 5) vaaraa aiheuttavassa huolto-, puhdistus- ja korjaus-työssä,
- 6) viranomaisten tarkastuksen alaiseksi määrättyjen paineellisten laitteiden tarkastus-, huolto- ja kor-jaustyössä,
- 7) rakennusten purkutyössä,
- 8) säiliötyössä, jossa on tukehtumisen tai muu vas-taava vaara,
- 9) pylväs- ja mastotyössä ja muussa työssä, johon liittyy ilmeinen putoamisvaara,
- 10) työssä vaarallisten eläinten kanssa,
- 11) koe-eläinten hoitotyössä,
- 12) paineenalaisia, nesteytettyjä tai liuotettuja kaasuja sisältävien laitteiden käsittelyssä valmistamista, varastointia tai käyttöä varten,
- 13) koneen aiheuttamassa pakkotahtisessa työssä, joissa on suorituspalkka tai rasittavassa toistotyössä.

Työturvallisuuskeskus, p. 09 616 261, www.ttk.fi

Kiinteistöpalvelualan työsuojeluopas

Kiinteistöpalvelualan työsuojeluopas on tarkoitettu kiinteistöpalvelualan työpaikkojen työsuojeluhenkilöstölle ja linjajohdolle sekä muun henkilöstön työsuojeluperehdyttämiseen. Opas sopii myös muiden alojen ja alan oppilaitosten käyttöön.

Opas perustuu vuonna 2007 julkaistun Kiinteistöpalvelualan työsuojeluoppaan 3. uudistettuun painokseen. Sen sisältöä on tarkistettu ajan tasalle.

Parempi työ

